2024

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმა

საქართველოს დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმების პროექტები

მომზადებულია შპს „ჯეონეიჩარკორპორაცია“-ს მიერ
4/4/2024

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმა

დამკვეთი: *დაცული ტერიტორიების სააგენტო*

ფინანსური მხარდაჭერა: *შვედეთის მთავრობა*

შემსრულებელი: *შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“*

პროექტი: *„გადავარჩინოთ ბუნება- საქართველო“*

თბილისი, 2024

ტერმინთა განმარტება

ადმინისტრაცია - ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია

სააგენტო - სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“

სამინისტრო - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

კოდექსი - ნარჩენების მართვის კოდექსი

ნარჩენების მართვა - დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების შეგროვება, დროებითი შენახვა, წინასწარი დამუშავება, ტრანსპორტირება, აღდგენა და განთავსება

ნარჩენების გამოტანა - ნარჩენების გამოტანა დაცული ტერიტორიების საზღვრებიდან შეგროვების უბანზე, მუნიციპალურ კონტეინერებში ან საბოლოო დამშავების ადგილებზე

ნარჩენების დამუშავება - ნარჩენების აღდგენა ან განთავსება

ნარჩენების აღდგენა - კოდექსის I დანართით გათვალისწინებული ოპერაციები

ნარჩენების განთავსება - კოდექსის II დანართით გათვალისწინებული ოპერაციები

ნარჩენების ტრანსპორტირება - ნარჩენების გადატანა შეგროვების ადგილებიდან დამუშავების უბნებამდე

კონტრაქტორი - ტენდერის გზით გამოვლენილი კომპანია, რომელიც აწარმოებს რაიმე სახის განახლების ან სარეაბილიტაციო სამუშაოებს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში. ან კომპანია, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენების ტრანსპორტირება-განთავსებას

ინვესტორი - კომპანია, რომელიც გეგმავს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ეკოტურისტული სერვისების განვითარებას

მოიჯარე - კომპანია, რომელიც უზრუნველყოფს დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ეკოტურისტული სერვისების ოპერირებას

სარჩევი

1 შესავალი 4

2 ქობულეთის დაცული ტერიტორიები 5

3 დაინტერესებული მხარეები და მათთან კომუნიკაცია 7

4 ნარჩენების მართვის გეგმის მიზანი და ამოცანები 0

5 ინსტიტუციონალური და სამართლებრივი ბაზა 0

6 არსებული სიტუაციის ანალიზი 1

6.1 ნარჩენების წარმოქმნის წყაროები და შემადგენლობა 1

6.2 ნარჩენების წარმოქმნა სეზონურ ჭრილში 4

6.3 ნარჩენების მართვის მოქმედი პრაქტიკა 4

6.3.1 კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში 4

6.3.2 დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა 5

6.3.3 ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი პირები 6

6.3.4 კონტრაქტორები ნარჩენების მართვის სფეროში 6

6.3.5 ნარჩენების შეგროვების და მართვის მოქმედი პრაქტიკა 6

6.4 არსებული პრობლემები და გამოწვევები 9

6.4.1 ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები 9

7 საპროგნოზო მაჩვენებლები 13

7.1 მომსახურე პერსონალის ზრდის პროგნოზი 13

7.2 ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი 13

7.3 ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის და ატრაქციების განვითარების პერსპექტივები 13

7.4 ნარჩენების საპროგნოზო მაჩვენებლები 14

8 ნარჩენების მართვის ალტერნატივების ანალიზი 15

8.1 ნარჩენების შემცირების ალტერნატივები 16

8.2 ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის ალტერნატივები 16

8.3 ნარჩენების წინასწარი დამუშავების ალტერნატივები 17

8.4 ნარჩენების აღდგენის ალტერნატივები 18

8.5 ნარჩენების დროებითი შენახვის ალტერნატივები 18

8.6 ნარჩენების ტრანსპორტირების ალტერნატივები 18

9 ნარჩენების მართვის დაგეგმვა 19

9.1 ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებები 19

9.2 ნარჩენების შეგროვება და სეპარირების მეთოდები 20

9.2.1 მოთხოვნები ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პროცესში 20

9.3 ნარჩენების ტრანსპორტირების პირობები 21

9.4 ნარჩენების საბოლოო განთავსება ან აღდგენა 22

9.5 მოთხოვნები კონტეინერების შერჩევასა და განთავსებასთან დაკავშირებით 25

9.6 საინფორმაციო ნიშნები 27

9.7 კომპოსტირება 29

9.8 ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების პროგრამები 29

9.9 მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობა ნარჩენების მართვის პროცესში 30

9.10 ადამიანური და ტექნიკური რესურსი 31

10 ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა 32

11 ნარჩენების მართვის სისტემის მონიტორინგი და ანგარიშგება 40

12 ძირითადი რეკომენდაციები 40

13 დანართები 42

1 შესავალი

წინამდებარე დოკუმენტი წარმოადგენს ქობულეთის დაცული ტერიტორიების (ქობულეთის სახელმწიფო ნაკრძალი და ქობულეთის აღკვეთილი) ნარჩენების მართვის გეგმას. დოკუმენტი შემუშავებულია საქართველოს დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმების პროექტის ფარგლებში. აღნიშნული პროექტის განმახორციელებელ ორგანოს წარმოადგენს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო და მისი მმართველობის სფეროში მოქმედი სხვადასხვა საჯარო სამართლის იურიდიული პირები, მათ შორის, სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“. პროექტი ხორციელდება შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით.

პროექტის მიზანია დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმების, გენერალური გეგმების, წყლის რესურსების მართვის გეგმების და ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება, განახლება და დახვეწა, აღნიშნული დაცული ტერიტორიების მიმდებარე თემებში მცხოვრები მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთვის“, როგორც ქვეყნის მასშტაბით არსებული დაცული ტერიტორიების მართვაზე პასუხისმგებელი უწყებისათვის, მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს დაცულ ტერიტორიებზე წარმოქმნილი ნარჩენების მართვა. დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არსებული ბიომრაფალფეროვნების, ნიადაგისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და შენარჩუნებისთვის მნიშვნელოვანია ნარჩენების მდგრადი მართვის ინტეგრირებული და ეფექტიანი სისტემის დანერგვა.

წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმა შემუშავებულია საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 1 აპრილის N160 დადგენილებით დამტკიცებული ნარჩენების მართვის 2022 – 2026 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული 2.1.2 აქტივობის შესრულების მიზნით, რაც გულისხმობს 2024 IV კვარტლამდე დონორთა დახმარებით საქართველოს დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავებას.

გეგმა შემუშავებულია საქართველოს კანონის - „ნარჩენების მართვის კოდექსით“ მოთხოვნილი ნარჩენების მართვის პრინციპების და ვალდებულებების გათვალისწინებით. კოდექსის მიხედვით ნარჩენების მართვა უნდა განხორციელდეს გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შექმნის გარეშე, კერძოდ, ისე, რომ ნარჩენების მართვამ:

- საფრთხე არ შეუქმნას წყალს, ჰაერს, ნიადაგს, ფლორას და ფაუნას;
- არ გამოიწვიოს ზიანი ხმაურითა და სუნით;
- არ მოახდინოს უარყოფითი გავლენა ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე, განსაკუთრებით – დაცულ ტერიტორიებზე და კულტურულ მემკვიდრეობაზე.

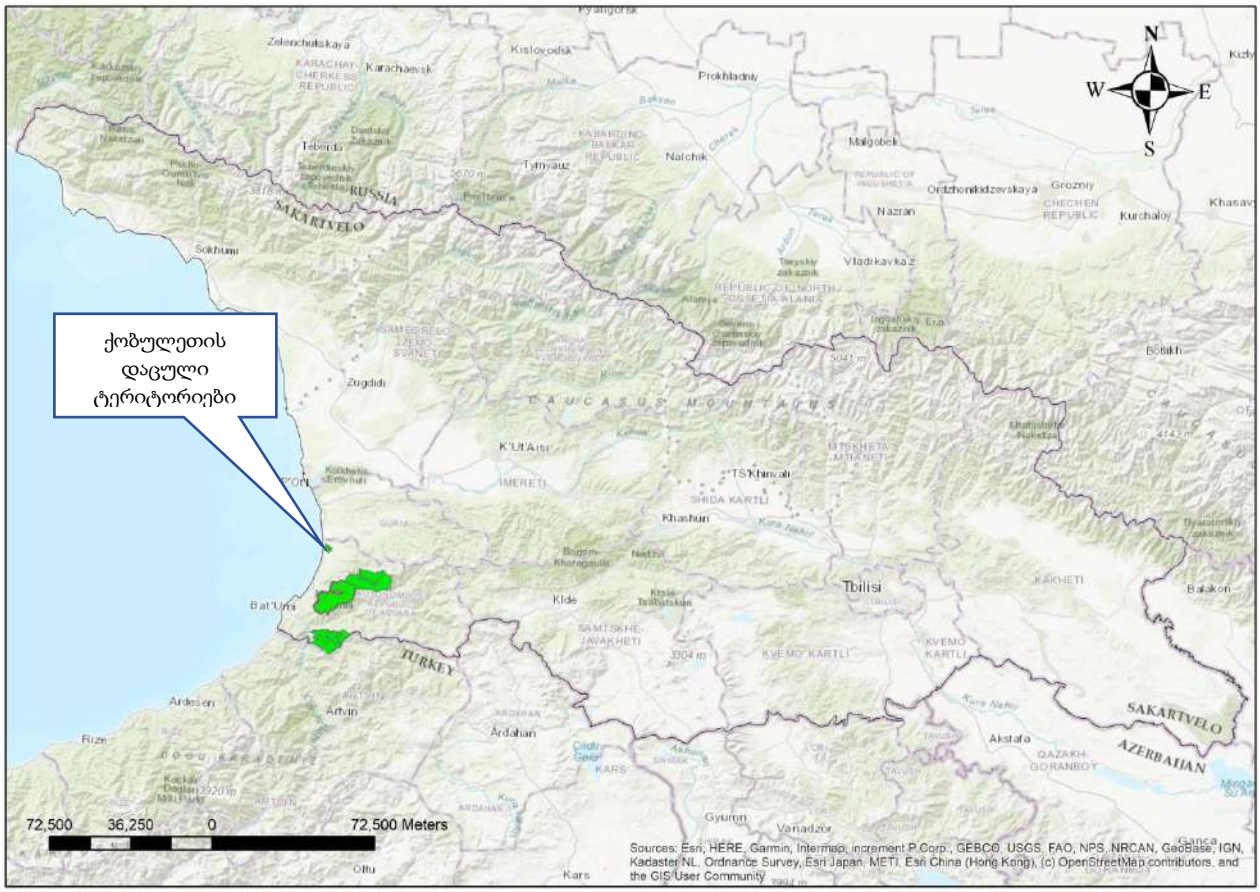
წინამდებარე დოკუმენტი ასევე ითვალისწინებს საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 1 აპრილის N160 დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიით“ განსაზღვრულ მიმართულებებს სხვადასხვა ტიპის ნარჩენების მართვის შესაძლებლობებთან დაკავშირებით.

2 ქობულეთის დაცული ტერიტორიები

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ფართობი შეადგენს 782,7 ჰა-ს და მოიცავს ქობულეთის სახელმწიფო ნაკრძალის და ქობულეთის აღკვეთილის ტერიტორიას. წყლის ფრინველთა და მცენარეების მრავალფეროვნებით გამორჩეული ტორფნარები მდებარეობს აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში და მოიცავს ქობულეთის ზღვისპირა ვაკის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილს. ქობულეთის სახელმწიფო ნაკრძალი მოიცავს ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარე „ისპანი 2“ სფაგნუმიან ტორფნარს და მიმდებარე ტყით დაფარული ფართობის ვიწრო ზოლს. ქობულეთის აღკვეთილი მოიცავს „ისპანი 1“ სფაგნუმიან ტორფნარს, მიმდებარე რელიქტურ ტყეს და მეორად მდელოებს.

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების მდებარეობა ნაჩვენებია ნახაზზე 2.1.

ნახაზი 2.1. ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადგილმდებარეობა

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების საერთაშორისო აღიარებები:

- აღიარებულია რამსარის კონვენციის მიერ 1996 წლიდან;
- იუნესკოს მსოფლიო ბუნებრივი მემკვიდრეობის საიტი 2021 წლიდან;
- ზურმუხტის ეკოლოგიური ქსელის წევრი საიტი.

განსახილველი დაცული ტერიტორიები მოიცავს შემდეგ კატეგორიებს:

- ქობულეთის სახელმწიფო ნაკრძალს, რომელიც მიეკუთვნება დაცული ტერიტორიების IUCN-ის I კატეგორიას, ფართობი -316,4 ჰა. ქობულეთის სახელმწიფო ნაკრძალის ტერიტორიაზე არ ხდება სხვადასხვა ტერიტორიულ-ფუნქციონალური ზონების მოწყობა და, შესაბამისად, მთელ მის ტერტერიტორიაზე ვრცელდება სახელმწიფო ნაკრძალის კანონმდებლობით განსაზღვრული დაცვის ერთიანი რეჟიმი.
- ქობულეთის აღკვეთილს რომელიც მიეკუთვნება დაცული ტერიტორიების IUCN-ის IV კატეგორიას, ფართობი - 466,3 ჰა. ქობულეთის აღკვეთილში დაშვებულია მხოლოდ:

- არამანიპულაციური და მანიპულაციური სამეცნიერო კვლევა;
- საგანმანათლებლო საქმიანობა;
- აღდგენითი ღონისძიებების განხორციელება;
- სტიქიური უბედურების, კატასტროფის, საგანგებო მდგომარეობისა და აღდგენითი სამუშაოების დროს სამსახურებრივი მოვალეობების განხორციელების მიზნით, ავტო-მოტო- და საჰაერო სატრანსპორტო საშუალებებით შეზღუდული გადაადგილება;
- მონიტორინგის სამუშაოების წარმოება;
- ქობულეთის აღკვეთილის კანონმდებლობით განსაზღვრული დაცვის რეჟიმის განხორციელებისათვის აუცილებელი ღონისძიებების გატარება (ქობულეთის აღკვეთილის ფიზიკური დაცვა);
- უმოტორო ტრანსპორტით გადაადგილება;
- მკაცრი კონტროლის პირობებში ცალკეული განახლებადი რესურსის მოხმარება.

კოლხეთის ჭარბტენიანი ეკოსისტემის დაცვისა და მოვლა-პატრონობის მიზნით, საქართველო 1996 წლის 30 აპრილს მიუერთდა რამსარის საერთაშორისო მნიშვნელობის კონვენციას. 1997 წლიდან კი „ისპანი 2“ სფაგნუმიანი ტორფნარს იცავს რამსარის კონვენცია. 1999 წლის 1 იანვარს ამოქმედდა საქართველოს კანონი „კოლხეთის დაცული ტერიტორიების შექმნისა და მართვის შესახებ”, რომლის საფუძველზეც შეიქმნა ქობულეთის დაცული ტერიტორიები.

კოლხეთის დაცული ტერიტორიების განვითარების ფონდის დაფინანსებით 2017 წელს გაიხსნა ახალი ვიზიტორთა ცენტრი ქ. ქობულეთში აღმაშენებლის N271, რომელშიც განთავსებულია ქობულეთის დაცული ტერიტორიების – ქობულეთის სახელმწიფო ნაკრძალისა და ქობულეთის აღკვეთილის და კინტრიშის ნაკრძალის ადმინისტრაციები. აქვე შესაძლებელია ჭაობის თხილამურების დაქირავება და სფაგნუმიან ტორფნარზე გასეირნება. შენობაში არის საგამოფენო დარბაზი, მუზეუმი, კაფეტერია (I სართულზე), ადმინისტრაციის თანამშრომელთა ოთახები (მეორე სართულზე) და 4 სასტუმრო ნომერი (მესამე სართულზე).

ქობულეთის დაცულ ტერიტორიაზე 2006 წელს მოეწყო მცირე საველე ინფრასტრუქტურა და ამავე წელს დაიწყო დაცულმა ტერიტორიამ ვიზიტორებისთვის ტურისტული მომსახურების შეთავაზება. ძირითადად ადმინისტრაცია ახორციელებს საფეხმავლო სამეცნიერო-კულტურულ ტურებს.

<u>არსებული ეკოტურისტული ბილიკები</u> :

- ისპანი-2 - მანძილი 500 მ, ხანგრძლიობა 2 სთ, საფეხმავლო /მარტივი;
- თეთრი ხავსი -მანძილი 1 კმ, ხანგრძლიობა 3 სთ, საფეხმავლო/ მარტივი;
- დროზერას ბილიკი - მანძლი 1 კმ., ხანგრძლიობა 3 სთ, მარტივი / საფეხმავლო.

ქობულეთის დაცულ ტერიტორიებს, როგორც ფრინველთა მიგრაციის მნიშვნელოვან ძირითად საჰაერო გზას და საერთაშორისო ღირებულების რამსარის კონვენციით დაცულ უბანს, უდიდესი პოტენციალი გააჩნია ორნითოლოგების, ფრინველებზე დაკვირვების მოყვარულთა მოსაზიდად. აჭარის რეგიონში ფრინველებზე დაკვირვების ტურიზმი ერთ-ერთ პრიორიტეტულ ტურისტულ მიმართულებად ითვლება. ქობულეთი მსოფლიოში მესამე, გადამფრენი მტაცებელი ფრინველების მიგრირების ყველაზე ვიწრო დერეფანია. ამ სამიგრაციო დერეფანში შემოდგომაზე ყოველწლიურად აღირიცხება მილიონზე მეტი გადამფრენი ფრინველი.

ტურისტული სეზონი გრძელდება მაისიდან ოქტომბრის ჩათვლით. 2023 წელს ქობულეთის დაცული ტერიტორიები მოინახულა 4468 ვიზიტორმა, რაც 2022 წლის მაჩვენებელთან შედარებით (3770 ვიზიტორი) 18% - ით არის გაზრდილი.

3 დაინტერესებული მხარეები და მათთან კომუნიკაცია

წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში იდენტიფიცირებულია შემდეგი დაინტერესებული მხარეები:

- სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“;
- ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია;
- ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერია;
- გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტი;
- გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი;
- ვიზიტორები;
- ტურისტული კომპანიები;
- სახიფათო ნარჩენების მართვაზე ნებართვის მქონე კომპანიები;
- ნარჩენების გადამამუშავებელი კომპანიები;
- დაცული ტერიტორიის საზღვრებთან მიმდებარე დასახლებების მოსახლეობა;
- ადგილობრივი ბიზნესის წარმომადგენლები;
- არასამთავრობო სექტორი.

წინამდებარე დოკუმენტის შემუშავების პროცესში მომზადდა დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობის გეგმა. აღნიშნული გეგმის მიხედვით უზრუნველყოფილი იქნება დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობა დოკუმენტის შემუშავების სხვადასხვა ეტაპზე. ნარჩენების მართვის გეგმის საჯარო განხილვის პროცესში გათვალისწინებული იქნა დაინტერესებული მხარეების მოსაზრებები. მათი შენიშვნები და წინადადებები ასახული იქნება დოკუმენტის საბოლოო ვერსიაში. დოკუმენტის შემუშავების პროცესში დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობის პროცესი ნაჩვენებია ცხრილში 3.1.

დოკუმენტის მომზადების საწყის ეტაპზე შეხვედრები გაიმართა ადმინისტრაციასთან და განხორციელდა საველე გასვლები. მოგროვდა ინფორმაცია ნარჩენების ნართვის არსებული პრაქტიკის, ნარჩენებით დაბინძურების მხრივ მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების შესახებ. ადმინისტრაციისგან მიღებული იქნა ინფორმაცია არსებული გამოწვევების შესახებ. საწყის ეტაპზე ადმინისტრაციასთან შეხვედრების ამსახველი სურათები მოცემულია ქვემოთ.

სურათები 3.1. ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციასთან შეხვედრის ამსახველი სურათები

2024 წლის 3 ივნისს, გაიმართა ონლაინ სამუშაო შეხვედრა დოკუმენტის განხილვის, მასთან დაკავშირებული შენიშვნების და წინადადებების მიღების მიზნით. დაინტერესებულ მხარეებს შეხვედრის შესახებ ინფორმაცია მიეწოდათ წინასწარ. შეხვედრის დროს დამსწრე საზოგადოების მხრიდან დოკუმენტთან დაკავშირებით გამოთქმული იქნა შენიშვნები და წინადადებები, რაც ასახული იქნა წინამდებარე დოკუმენტის საბოლოო ვერსიაში. შეხვედრის ოქმი წარმოდგენილია დანართში 1.

2024 წლის 13 ივნისს სამუშაო შეხვედრა გაიმართა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის თანამშრომლებთან. შეხვედრას ასევე ესწრებოდა სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს და დოკუმენტის შემმუშავებელი კომპანიის წარმომადგენლები. შეხვედრის პროცესში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის თანამშრომლების მხრიდან დოკუმენტის სტრუქტურასა და შინაარსთან დაკავშირებით გამოითქვა გარკვეული შენიშვნები. შენიშვნების შინაარსი და მათი პასუხები ასახულია დანართში 1 წარმოდგენილ შენიშვნებზე რეაგირების ერთიან ცხრილში.

სამუშაო შეხვედრების პროცესში მხარეების მიერ გამოთქმული მოსაზრებები, მათი შენიშვნები და წინადადებები ასახულია დოკუმენტის საბოლოო ვერსიაში.

ცხრილი 3.1. დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გეგმა

No	სახელი და გვარი	საკონტაქტო ინფორმაცია	დაინტერესებული მხარე	ინტერესის და გავლენის სფერო	ჩართულობის მიზანი/სტრატეგია	დაინტერესებულ მხარეებთან კომუნიკაციის დრო და სიხშირე	პასუხისმგებელი პირი პროექტის განმახორციელებე-ლი ორგანოდან
1	ნატა სულთანიშვილი	595999908 sultanishvilinato@gmail.com	სსიფ "დაცული ტერიტორიების სააგენტო"-ს დაგეგმვისა და განვითარების სამსახურის უფროსი	პირდაპირი ინტერესი დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში ნარჩენების მართვის მაღალი სტანდარტის პრინციპების დანერგვა	დოკუმენტის დაცული ტერიტორიების საკონსერვაციო პრინციპებთან შესაბამისობის კონტროლი	დოკუმენტის შემუშავების ყველა ეტაპზე	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
2	მამუკა შამილიშვილი	599171105	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის დირექტორი	პირდაპირი ინტერესი დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში ნარჩენების მართვის მაღალი სტანდარტის პრინციპების დანერგვა; ნარჩენების მართვის კონტროლი და გაუმჯობესება; საკუთარი რესურსების ეფექტიანი გამოყენება	დოკუმენტის დაცული ტერიტორიების საკონსერვაციო პრინციპებთან შესაბამისობის კონტროლი	დოკუმენტის შემუშავების ყველა ეტაპზე	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო

3	ბესიკი ბაქანიძე	577740303	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერიის კომუნალური სამსახური	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ნარჩენების ეფექტიანი მართვა	დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მუნიციპალური ნარჩენების ნაკადების ეფექტიანი მართვა	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
4	ლაშა რომანაძე	555020208 lasharomanadze2010@gmail.com	შპს „ქობულეთის სანდასუფთავება“ - საკონტაქტო პირი	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ნარჩენების ეფექტიანი მართვა	დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მუნიციპალური ნარჩენების ნაკადების ეფექტიანი მართვა	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
5	ზურაბ ამაღლობელი	599856289	ქობულეთის გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის სამსახურის უფროსი	ნარჩენების მართვის სახელმწიფო კონტროლის განხორციელება	ნარჩენების უსისტემო გავრცელების თვალსაზრისით მგრძნობიარე მონაკვეთებზე კონტროლის განხორციელება და გამკაცრება	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
6	მინდია ბაუჟაძე	599 868 664	ტურისტული კომპანია - ,,აჭარის მოლაშქრეთა კლუბი“	დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაცია	ეკოტურისტული ლოკაციებზე ნარჩენების მართვის პროცესის გაუმჯობესება და დაბინძურების პრევენცია	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო

7	როინი გოგიტიძე	595140475	დაბა ოჩხამურის რწმუნებული	ადგილობრივი მოსახლეობა	დაცული ტერიტორიის მიმდებარედ მოსახლეობის ინტერესების გათვალისწინება	საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
8	ამირან ქემოკლიძე	557632652	კონტრაქტორი შპს,,დიომინე“	ახორციელებს საველე ინფრასტრუქტურის მშენებლობას ქობულეთის დაცულ ტერიტორიაზე	დაცული ტერიტორიების კეთილმოწყობა	სამუშაო შეხვედრები	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
9	რევაზ გოგიტიძე	577558832	ქობულეთის ციტრუსის ქარხანა	დაცული ტერიტორიის მიმდებარედ გამავალი ზედაპირული წყლის ობიექტებზე ზეგავლენის რისკი	რისკების შემცირება	სამუშაო შეხვედრები	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო
10	რუსუდან სიმონიძე	599532611 rsimonidze@yahoo.com	მწვანეთა მოძრაობა/დედამიწის მეგობრები	მმართველი ორგანოების პერსონალის და მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება	დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის პერსონალის და ვიზიტორების ცნობიერების ამაღლება	სამუშაო შეხვედრები; საჯარო განხილვა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო

4 ნარჩენების მართვის გეგმის მიზანი და ამოცანები

ნარჩენების მართვის გეგმის მთავარი მიზანია ნარჩენების მდგრადი მართვის ინტეგრირებული და ეფექტიანი სისტემის დანერგვა, ქობულეთის დაცულ ტერიტორიებზე არსებული ბიომრავალფეროვნების, ნიადაგისა და ბუნებრივი რესურსების დაცვისა და შენარჩუნების უზრუნველსაყოფად. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად დასახულია შემდეგი ამოცანების გადაჭრა:

- დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის ისეთი მექანიზმის დანერგვა, რომელიც უზრუნველყოფს დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების წარმოქმნის შემცირებას, მათ უსაფრთხოდ შეგროვებასა და საბოლოო განთავსებას;
- დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის პროცესის შესაბამისობაში მოყვანა ეროვნულ და საერთაშორისო რეგულაციებთან, ასევე ადგილობრივ დონეზე მოქმედ სახელმძღვანელო დოკუმენტებთან (მათ შორის მუნიციპალიტეტების ნარჩენების მართვის გეგმებთან და სხვა);
- ეფექტიანი კომუნიკაციის გზით ვიზიტორების და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.

ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმის იმპლემენტაციასა და დაცულ ტერიტორიაზე დაგეგმილი და განხორციელებული ღონისძიებების/აქტივობების შესაბამისობას აღნიშნულ გეგმასთან უზრუნველყოფს ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია. გეგმის მოქმედების ოპტიმალურ პერიოდად მიჩნეულია 5 წელი. ამ პერიოდის გასვლის შემდგომ ქვეყანაში ახალი მოთხოვნებისა და რეგულაციების შემოტანასთან ერთად შესაძლებელია საჭირო გახდეს გეგმის განახლება.

5 ინსტიტუციონალური და სამართლებრივი ბაზა

ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში გათვალისწინებული ეროვნული სამართლებრივი დოკუმენტები მოცემულია ცხრილში 5.1. დოკუმენტის შემუშავების პროცესში ასევე გათვალისწინებულია ევროკავშირის ნარჩენების მართვის ჩარჩო-დირექტივა 2008/98/EC (19.11.2008 წ).

ცხრილი 5.1. ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების პროცესში გათვალისწინებული სამართლებრივი დოკუმენტები

მიღების წელი	კანონის/ნორმატიული დოკუმენტის დასახელება	სარეგისტრაციო კოდი
1996	საქართველოს კანონი „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ.“	360.050.000.05.001.000.127
2007	საქართველოს კანონი „დაცული ტერიტორიების სტატუსის შესახებ.“	360.050.000.05.001.003.060
1996	საქართველოს კანონი „გარემოს დაცვის შესახებ.“	360.000.000.05.001.000.184
2014	საქართველოს კანონი „ნარჩენების მართვის კოდექსი.“	360160000.05.001.017608
2015	საქართველოს მთავრობის №426 დადგენილება „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“	300230000.10.003.018812
2016	საქართველოს მთავრობის №144 დადგენილება „ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირების, წინასწარი დამუშავებისა და დროებითი შენახვის რეგისტრაციის წესისა და პირობების შესახებ“	360160000.10.003.019209
2016	საქართველოს მთავრობის №159 დადგენილება - ტექნიკური რეგლამენტი „მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების წესის შესახებ“.	300160070.10.003.019224
2016	საქართველოს მთავრობის №160 დადგენილება. ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ	360160000.10.003.019225
2019	საქართველოს მთავრობის №231 დადგენილება - „ტექნიკური	300160070.10.003.021255

	რეგლამენტის – ქობულეთის დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმის დამტკიცების თაობაზე“.	

6 არსებული სიტუაციის ანალიზი

წინამდებარე პარაგრაფში წარმოდგენილია ინფორმაცია დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი წყაროების, წარმოქმნილი ნარჩენების შემადგენლობის და მიახლოებითი რაოდენობების, ასევე მათი მართვის არსებული პრაქტიკის შესახებ. საველე გასვლების და ადმინისტრაციასთან გასაუბრების საფუძველზე შეფასებულია ძირითადი პრობლემები და გამოწვევები.

აღსანიშნავია, რომ განხილულია როგორც უშუალოდ დაცული ტერიტორიის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენები, ასევე ნარჩენები, რომლებიც დაცული ტერიტორიების საზღვრების მომიჯნავედ, გარეშე წყაროების მიერ წარმოიქმნება, თუმცა ქმნის დაცული ტერიტორიების დაბინძურების საკმაოდ მაღალ რისკებს.

6.1 ნარჩენების წარმოქმნის წყაროები და შემადგენლობა

დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი წყაროებია:

- **ვიზიტორები** (ნარჩენებს წარმოქმნიან დაცული ტერიტორიების ეკოტურისტულ ბილიკებზე და ლოკაციებზე, ასევე ვიზიტორთა ცენტრის ფარგლებში);
- **ადმინისტრაცია;**
- **მოსახლეობა და მომიჯნავე საწარმოო ობიექტები** (მათ შორის დაცული ტერიტორიების მომიჯნავედ არსებული სტიქიური ნაგავსაყრელები; დაცული ტერიტორიის საზღვრიდან 500 მ. მანძილში არსებული ციტრუსის საკონსერვო ქარხანა);
- **კონტრაქტორი კომპანიები,** რომლებიც შეირჩევიან ტენდერის გზით და საჭიროების მიხედვით, შესაბამისი ხელშეკრულების საფუძველზე ახორციელებენ სხვადასხვა სარემონტრო ან სამშენებლო სამუშაოებს. დოკუმენტის შემუშავების პროცესში გამოვლინდა, რომ დღეისათვის დაცული ტერიტორიების საზღვრებში ფრინველთა სათვალთვალო კოშკურის და ბილიკების რეაბილიტაციას ახორციელებს შპს „დიომინე“, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტურიზმის დეპარტამენტთან გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე. ხელშეკრულების პირობების მიხედვით აღნიშნული სამუშაოები 2025 წლამდე განხორციელდება.

ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი ლოკაციებია:

- **ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი;**
- **ეკოტურისტული ლოკაციები და ბილიკები** ;
- **მომიჯნავე დასახლებული პუნქტები და მომიჯნავე საწარმოო ობიექტები;**

წარმოქმნილი ნარჩენების მიახლოებითი შედგენილობა ასეთია:

- **საყოფაცხოვრებო ნარჩენები,** რომლებიც თავის მხვრივ საქართველოს მთავრობის №144 დადგენილების შესაბამისად შეიძლება დაკლასიფიცირდეს, როგორც შერეული მუნიციპალური ნარჩენები და განცალკევებულად შეგროვებული ნაწილები (ქაღალდი, მუყაო, ლითონი, მინა და სხვა);
- **კომპოსტირებადი (ბიოდეგრადირებადი) ნარჩენები;**
- **ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები,** რაც მხოლოდ პერიოდულად, დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში ან ეკოტურისტულ ლოკაციებზე განხორციელებულ სამშენებლო-სარემონტო სამუშაოებს უკავშირდება;
- **სახიფათო ნარჩენები** (ძალზედ მცირე მოცულობის).

ცხრილში 6.1.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია ნარჩენების შემადგენლობის შესახებ, მათი წარმოქმნის წყაროების მიხედვით.

ცხრილში 6.1.1. ინფორმაცია ნარჩენების შემადგენლობის შესახებ, მათი წარმოქმნის წყაროების და ლოკაციების მიხედვით

ნარჩენების წარმოქმნის წყარო	ნარჩენების წარმოქმნის ძირითადი ლოკაციები	ნარჩენების შემადგენლობა	
		კატეგორია[1]	კოდი და დასახელება[2]
ვიზიტორები	• ვიზიტორთა ცენტრი (ქ. ქობულეთი, აღმაშენებლის 271); • იჯარით გაცემული ტერიტორიები (მათ შორის არსებული და პერსპექტიული); • ეკოტურისტული ბილიკები; • ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ არსებული ეკოტურისტული ლოკაციები, მათ შორის: ○ ისპანი-2-ის ბილიკი; ○ თეთრი ხავსის ბოლიკი; ○ დროზერას ბილიკი.	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 01 01 - ქაღალდი და მუყაო
			20 01 03 - მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი
			20 01 05 - მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი
			20 01 08 - სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები
			20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
ადმინისტრაციული პერსონალი	ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი;	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 01 01 - ქაღალდი და მუყაო
			20 01 02 - მინა
			20 01 03 - მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი
			20 01 05 - მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი
			20 01 32 - მედიკამენტები
			20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები
		ბიოდეგრადირებადი ნარჩენები	20 01 08 - სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები
		სახიფათო ნარჩენები	20 01 27* - საღებავები, მელნები, წებოვანი და
			20 01 33* - შერეული ბატარეები და აკუმულატორები
			20 01 35* - წუნდებული ხელსაწყოები.
მოსახლეობა	დასავლეთის მხარეს, დაცული ტერიტორიის მომიჯნავე მოსახლეობა (ქ. ქობულეთი), ჩრდილო-აღმოსავლეთით	საყოფაცხოვრებო ნარჩენები	20 03 01 - შერეული მუნიციპალური ნარჩენები

[1] კატეგორიები წარმოდგენილია „ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის №160 დადგენილების შესაბამისად;

[2] „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის №426 დადგენილების შესაბამისად

	მდებარე დასახლება (სოფ. ოჩხამური).		
კონტრაქტორი კომპანიები	დამოკიდებულია სარემონტო-სარეაბილიტაციო სამუშაოებზე, ასევე ახალი ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე. ნარჩენები შეიძლება წარმოიქმნას ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ფარგლებში, ასევე ეკოტურისტული ბილიკების დერეფანში, მათი განახლება-რეაბილიტაციის პროცესში.	ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები	17 09 03* - სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მათ შორის შერეული ნარჩენები), რომლებიც შეიცავს სახიფათო ნივთიერებებს;
			17 09 04 - შერეული სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები

6.2 ნარჩენების წარმოქმნა სეზონურ ჭრილში

დღეისათვის ქობულეთის დაცული ტერიტორიები არ წარმოადგენს რეგიონში ჩამოსული ტურისტების ან ქართველი მოგზაურებისთვის განსაკუთრებულ პოპულარულ ადგილს. ამის ძირითადი მიზეზია არასაკმარისი ინფრასტრუქტურა და სერვისები, ასევე დაცული ტერიტორიების ნაკლები ცნობადობა. ტურისტული სეზონი მაისიდან – ოქტომბრამდე პერიოდს ემთხვევა. ვიზიტორების მხრიდან ნარჩენები დიდწილად ზაფხულში, ტურისტულად აქტიურ სეზონზე წარმოიქმნება.

დაცული ტერიტორიების დასავლეთით მომიჯნავე დასახლებულ პუნქტებში ნარჩენების წარმოქმნის ინტენსივობა ზაფხულის პერიოდში გაცილებით იმატებს, ვინაიდან ქ. ქობულეთი არის საკურორტო ადგილი და სეზონზე მას ბევრი ვიზიტორი სტუმრობს. ხოლო ჩრდილო-დაასავლეთის მიმართულებით მომიჯნავე სოფელ ოჩხამურში ნარჩენების წარმოქმნა ნაკლებადაა დამოკიდებული სეზონზე.

ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენები შესაძლებელია წარმოიქმნას წლის ნებისმიერ სეზონზე. თუმცა, ამ სახის ნარჩენების გენერირების ალბათობიდან გამომდინარე - ზამთრის სეზონზე მათი რაოდენობა შედარებით ნაკლებია. ამავე დროს კიდევ ერთხელ ხაზგასასმელია, რომ დაცული ტერიტორიების ფარგლებში რაიმე ტიპის სარეაბილიტაციო სამუშაოების წარმოების პროცესში წარმოიქმნება ძალზედ მცირე რაოდენობის სამშენებლო ნარჩენები, აღნიშნული დასკვნის გამოტანის საფუძველს იძლევა ამჟამად, დაცული ტერიტორიის ფარგლებში სამუშაოების მწარმოებელი კომპანიის (შპს „დიომინე“), დანერგილი პრაქტიკა, რომელიც მაქსიმალურად ცდილობს დაცულ ტერიტორიებზე სამშენებლო მასალები შეიტანოს საჭირო რაოდენობით მხოლოდ მზა სახით.

ადმინისტრაციული პერსონალის მხრიდან ნარჩენების წარმოქმნის ინტენსივობაზე სეზონური გავლენა მინიმალურია.

6.3 ნარჩენების მართვის მოქმედი პრაქტიკა

6.3.1 კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში

ადგილობრივი ხელისუფლება: საქართველოს კანონის „ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს შესაბამისად მუნიციპალური ნარჩენების მართვის ვალდებულება ადგილობრივ ხელისუფლებას (მუნიციპალიტეტებს) ეკისრება. თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დასუფთავების სამსახურების მიერ განსახილველი დაცული ტერიტორიების მიმდებარე დასახლებულ პუნქტების უმეტესობაში ხდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვება და მათი ტრანსპორტირება ნარჩენების მუნიციპალურ პოლიგონზე. დღეისათვის ქობულეთის მუნიციპალიტეტს გააჩნია ნარჩენების მართვის გეგმა.

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ნარჩენების შეგროვებას და გატანას ახორციელებს:

- ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე;
- ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ არსებულ ეკოტურისტული ლოკაციებზე, , სადაც ხდება მუნიციპალური ნარჩენების უსისტემო გავრცელება სტიქიური ნაგავსაყრელების გავლენით და ან ვიზიტორების მიერ დაბინძურება. დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების შესაგროვებელი რაიმე ინფრასტრუქტურა არ არსებობს და ყველგან დანერგილია პრინციპი „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“

მოიჯარე კომპანიები: განსახილველ დაცულ ტერიტორიებზე მოიჯარე კომპანიები წარმოდგენილი არ არის.

კონტრაქტორი კომპანიები: საჭიროების შემთხვევაში სხვადასხვა ლოკაციებზე განხორციელებული სამშენებლო და სარემონტო სამუშაოების შედეგად წარმოქმნილი

ინერტული, სამშენებლო და ნგრევის ნარჩენების შეგროვების და შემდგომი მართვის პასუხისმგებლობა, აღნიშნული სამუშაოების შემსრულებელ, ტენდერის გზით გამოვლენილ კომპანიებს ეკისრებათ. აღნიშნული საკითხი რეგულირდება მათთან გაფორმებული ხელშეკრულებების ფარგლებში.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ამ დროისათვის ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში სამშენებლო კომპანია „დიომინე“ ახორციელებს საველე ინფრასტრუქტურის მშენებლობას. ეწყობა შშმ პირებისათვის ადატირებული ხის საფეხმავლო ბილიკები; ფრიველებზე სამეთვალყურეო კოშკურა და სხვა. მოპოვებული ინფორმაციის მიხედვით კონტრაქტორს არ გააჩნია ინდივიდუალური ნარცენების მართვის გეგმა, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ მიმდინარე სამუშაოების ფარგლებში წარმოიქმნება ძალზედ მცირე რაოდენობის სამშენებლო და საყოფაცხოვრებო ნარჩენი:

კომპანიის წარმომადგენლის გამოკითხვის მიხედვით რეაბილიტაციისთვის საჭირო მასალის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში შეტანა ხორციელდება მზა სახით და გათვალისწინებულია მათი მონტაჟი. ადგილზე მასალების რაიმე სახით დამუშავება გათვალისწინებული არ არის. ძალზედ მცირე რაოდენობით ნარჩენები (როგორიცაა ხის ნარჩენები (ნაფოტები), მუშა პერსონალის მიერ წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენები) გროვდება პოლიეთილენის პარკებში ან ყუთებში და გაიტანება მუნიციპალური ნარჩენების უახლოეს კონტეინერებში. ადგილზე რაიმე ტიპის სახიფათო ნარჩენების წარმოქმნას ადგილი არ აქვს, ვინაიდან სამღებრო სამშაოები სრულდება ასაწყობის კონსტრუქციების დაცულ ტერიტორიაზე შეტანამდე. ასევე არ წარმოიქმნება ინერტული მასალების ნარჩენები, ვინაიდან კონსტრუქციების მონტაჟის პროცესში წარმოქმნილი გრუნტი გამოიყენება უკუყრილებისთვის.

6.3.2 დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა

არსებული მდგომარეობით ნარჩენების მართვისთვის საჭირო ადმინისტრაციის ინფრასტრუქტურა და აღჭურვილობა შემოიფარგლება შემდეგით:

სატრანსპორტო საშუალებები: დღეისათვის რეინჯერები ნარჩენებს აგროვებენ ხელით და გადააქვთ დაცული ტერიტორიების კუთვნილი ავტომანქანებით მუნიციპალიტეტების მიერ განთავსებულ უახლოეს ნარჩენების შესაგროვებელ კონტეინერებამდე.

ურნები და კონტეინერები: დღეისათვის ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე განთავსებულია ადმინისტრაციის კუთვნილი 8 ურნა. ვიზიტორთა შენობის გარე პერიმეტრზე ასევე დგას 2 ერეთეული მუნიციპალურიუ კონტეინერი. არსებული პრაქტიკა ითვალისწინებს ნარჩენების ერთიანად, ადმინისტრაციის კუთვნილ კონტეინერებში შეგროვებას და შემდგომ გატანას ეზოს გარეთ, მუნიციპალიტეტების მიერ განთავსებულ შესაგროვებელ კონტეინერებამდე. მსგავსი აღჭურვილობა არ არის წარმოდგენილი ადმინისტრაციის მართვის ქვეშ არსებულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე. ადმინისტრაციული შენობის ტერიტორიაზე და მითუმეტეს სხვა ლოკაციებზე არ არის დანერგილი ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების რაიმე პრაქტიკა.

ნარჩენების შენახვის/დასაწყობების უბანი: დღეისათვის, დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ცალკე გამოყოფილი უბანი, სადაც შესაძლებელი იქნება ნარჩენების (მათ შორის სახიფათო ნარჩენების) დროებითი შენახვა, განთავსებული არ არის.

საინფორმაციო ნიშნები: დღეისათვის, დაცულ ტერიტორიებზე ნარჩენების მართვის კუთხით, საინფორმაციო ნიშნები წარმოდგენილი არ არის. ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტროს ეზოში განთავსებულია საინფორმაციო სტენდი, სადაც ასახულია დაცულ ტერიტორიაზე დადგენილი ქცევის წესები.

6.3.3 ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი პირები

დღეისათვის ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში არ არსებობს ცალკე გამოყოფილი საშტატო ერთეული, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება ნარჩენების მართვაზე. ნარჩენების მართვის ორგანიზაციული საკითხების გადაწყვეტა ხდება დირექტორის მიერ. ნარჩენების შეგროვების და მართვის პროცესში აქტიურად არიან ჩართული რეინჯერები და სოციალურად დაუცველი ფენის წარმომადგენლები (4 სოციალური მუშაკი).

6.3.4 კონტრაქტორები ნარჩენების მართვის სფეროში

დღეისათვის ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციას არ ჰყავს კონტრაქტორი კომპანიები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ეკოტურისტული ლოკაციებიდან ნარჩენების გამოტანას, შეგროვებას, ტრანსპორტირებას ან განთავსებას. ასევე არ არსებობს ხელშეკრულების გაფორმების პრაქტიკა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კომპანიებთან. ადმინისტრაცია, ნარჩენების მართვის სფეროში, თანამშრომლობს მხოლოდ მუნიციპალიტეტის დასუფთავების სამსახურთან.

6.3.5 ნარჩენების შეგროვების და მართვის მოქმედი პრაქტიკა

ვიზიტორების ნარჩენები: დღეისათვის ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ეკოტურისტულ ლოკაციებზე, მათ შორის ბილიკებზე ვიზიტორების მხრიდან წარმოქმნილი ნარჩენების მართვა ხორციელდება მხოლოდ პრინციპით „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ - თავად ვიზიტორების მხრიდან ხდება ნარჩენების უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებთან მიტანა და განთავსება. ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერები წარმოდგენილი არ არის და დაცული ტერიტორიის სპეციფიკიდან გამომდინარე არც ამის საჭიროება არსებობს. ვინაიდან ქობულეთის დაცული ტერიტორიები ვიზიტორებს სთავაზობს მხოლოდ 1-დღიან ტურებს. უმეტეს შემთხვევაში ეკოტურისტული სერვისებით სარგებლობა ხდება მხოლოდ რამდენიმე საათის განმავლობაში. ვიზიტორების მიერ შემთხვევით დაბინძურებული ადგილების გასუფთავება ხდება რეინჯერების მიერ, რომლებიც პერიოდულად ახორციელებენ ნარჩენების შეგროვებას პოლიეთილენის პარკებში და უახლოეს კონტეინერებში განთავსებას.

რაც შეეხება ვიზიტორთა შენობას - ამ ტერიტორიაზე ვიზიტორების მიერ ნარჩენების შეგროვება ხდება ადმინისტრაციის კუთვნილ კონტეინერებში, რომლის განტვირთვა ხდება ეზოს გარეთ არსებულ მუნიციპალურ კონტეინერებში, ადმინისტრაციის პერსონალის მიერ.

ვიზიტორთა ცენტრში ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკა დანერგილი არ არის.

ადმინისტრაცია: ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში, პერსონალის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების მართვა ხდება ზემოთ აღწერილი პრინციპით - ჯერ საკუთარ კონტეინერებში, რომელიც შემდგომში განიტვირთება მუნიციპალურ კონტეინერებში.

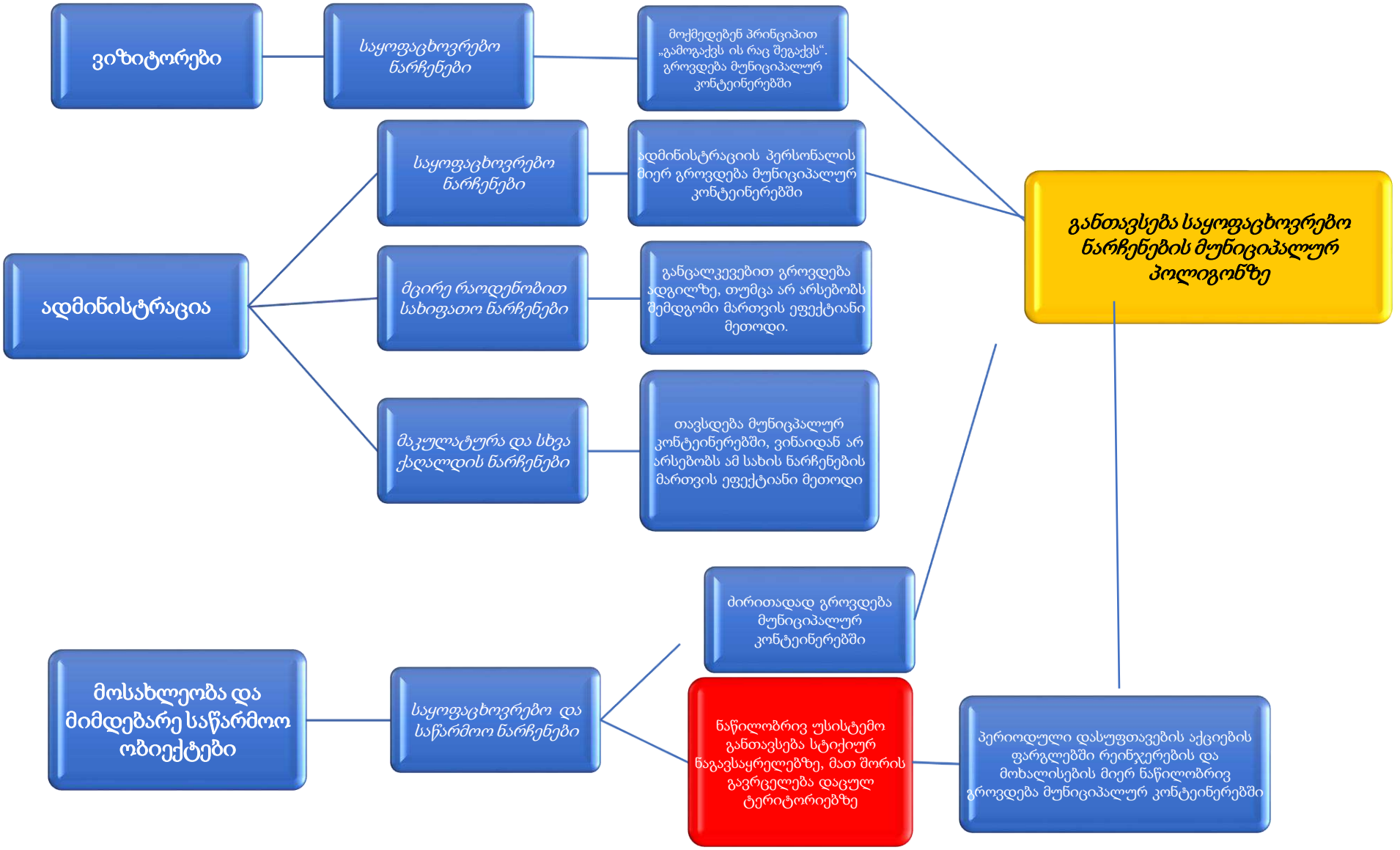
ადმინისტრაციის პერსონალი ცდილობს განცალკავებით შეაგროვოს მცირე რაოდენობით სახიფათო ნარჩენები (ადგილზე ვიზიტის დროს ამ ტიპის ნარჩენებს ძირითადად მცირე ზომის შერეული ბატარეები და აკუმულატორები წარმოადგენდა). თუმცა ამ ეტაპზე არ არსებობს როგორც მათი დროებითი შენახვის, ასევე შესაბამისი კონტრაქტორებისთვის გადაცემის და შემდგომი მართვის ეფექტური მეთოდები.

მოსახლეობა: მოსახლეობის მიერ წარმოქმნილი შერეული მუნიციპალური ნარჩენების მართვის მეთოდია - შეგროვება მუნიციპალურ კონტეინერებში. თუმცა, მიუხედავად ამისა, იდენტიფიცირებულ იქნა ორი სტიქიური ნაგავსაყრელი ვერულიძის ქუჩის გაყოლებაზე, სადაც ძირითადად წარმოდგენილია სამშენებლო ნარჩენები, მწყობრიდან გამოსული საოჯახო ნივთები და შერეული მუნიციპალური ნარჩენები.

ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერებიდან ნარჩენების გატანა ხორციელდება ქობულეთის მუნიციპალიტეტის დასუფთავების სამსახურის მიერ, სპეც ავტომობილების საშუალებით. ნარჩენების გატანა ხორციელდება ყოველდღიურ რეჟიმში. ნარჩენების განთავსება ხდება შპს „ქობულეთი სანდასუფთავება“-ის დაქვემდებარებაში არსებულ საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონებზე.

ნარჩენების შეგროვების და მართვის არსებული სქემა ნაჩვენებია ნახაზზე 6.3.5.1.

ნახაზი 6.3.5.1. ნარჩენების შეგროვების და მართვის არსებული სქემა

6.4 არსებული პრობლემები და გამოწვევები

ქობულეთის დაცულ ტერიტორიებზე მთავარ გამოწვევას წარმოადგენს გარეშე ფაქტორების მიერ (მოსახლეობა, საკონსერვო ქარხანა, სხვა კერძო ობიექტები) ნარჩენების უსისტემო გავრცელება და დაცული ტერიტორიების დაბინძურების საკმაოდ მაღალი რისკები. აღნიშნულის მიზეზებია:

- დაცული ტერიტორიის დასავლეთით განლაგებულია სადრენაჟე არხი, რომელშიც ჩადის როგორც მიმდებარე დასახლების საკანალიზაციო წყლები, ასევე სხვადასხვა სახის მყარი ნარჩენები. წვიმების დროს არხი დიდდება და მის კალაპოტში არსებული ნარჩენებით ბინძურდება დაცული ტერიტორიები. ადმინისტრაციის პერსონალის გამოკითხვის მიხედვით წარსულში დაფიქსირებულია ფაქტები, რომლის დროსაც მიმდებარე საწარმოო ობიექტებიდან ხდება თხევადი და მყარი ნარჩენებს ჩაშვება სადრენაჟე არხებში, რაც ხშირ შემთხვევაში დაცული ტერიტორიების დაბინძურების დამატებითი წყაროა.
- ზოგიერთ უბანზე ფიქსირდება მუნიციპალური კონტეინერების არასაკმარისი რაოდენობა ან მათი არაოპტიმალური განლაგება, რაც იწვევს სტიქიური ნაგავსაყრელების წარმოქმნას. აღნიშნული პრობლემა განსაკუთრებით აქტუალურია საკურორტო სეზონზე, როდესაც ქ. ქობულეთს დიდი რაოდენობით დამსვენებელი სტუმრობს. შესაბამისად დაბინძურების რისკები იმატებს დაცული ტერიტორიების დასავლეთ ნაწილში;
- საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების დაბალი დონე და საჯარიმო სანქციების არაეფექტური მექანიზმები.

ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები დეტალურად აღწერილია მომდევნო პარაგრაფში.

რაც შეეხება ნარჩენების მართვის პროცესში უშუალოდ დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციის ძირითად გამოწვევებს, აღსანიშნავია შემდეგი საკითხები:

- საჭირო ფინანსური სახსრების სიმცირე;
- ნარჩენების შესაგროვებელი ინფრასტრუქტურის და აღჭურვილობის (მათ შორის ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერები, ჯოხები, ბადეები და სხვა) ნაკლებობა;
- ნარჩენების შეგროვებაში ჩართული პერსონალის (რეინჯერები) შესაბამისი აღჭურვილობის სიმწირე;
- ნარჩენების რაოდენობრივი და სახეობრივი აღრიცხვის პრაქტიკის არარსებობა;
- ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების არარასებობა;
- სეპარირებული ნარჩენების შემდგომი რეციკლირებისთვის რეგიონში სათანადო ინფრასტრუქტურის და საწარმოო ობიექტების ნაკლებობა ან/და მათთან თანამშრომლობის პრაქტიკის არარსებობა;
- საგანმანათლებლო-დასუფთავებითი ღონისძიებების არასაკმარისი რაოდენობა;
- ხარვეზები ადმინისტრაციასა და მუნიციპალიტეტებს თანამშრომლობის პროცესში.

6.4.1 ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები

ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციები ძირითადად ქობულეთის დაცული ტერიტორიის გარეთ არის წარმოდგენილი. დაბინძურების მთავარ წყაროებს წარმოადგენს მომიჯნავე საწარმოო ობიექტები და მიმდებარე მოსახლეობა. როგორც ზემოთ აღინიშნა მუნიციპალური კონტეინერების არარსებობის ან სიმცირის გამო მოსახლეობა იძულებულია ნარჩენები მოიშოროს სტიქიურ ნაგავსაყრელებზე, რომლებიც დაცული ტერიტორიების სიახლოვეს (500 მ. მანძილში) არის წარმოდგენილი.

ნარჩენებით დაბინძურების რისკები ასევე მაღალია დაცული ტერიტორიების ფარგლებს გარეთ არსებულ სადრენაჟე არხში, რომელშიც ჩადის როგორც მიმდებარე დასახლების საკანალიზაციო

წყლები, ასევე სხვადასხვა სახის მყარი ნარჩენები. წვიმების დროს არხი დიდდება და მყარი ნარჩენებით დაბინძურებული წყალი გადადის დაცულ ტერიტორიებზე. ამ მხრივ აღსანიშნავია მდ. ტოგონიში, რომელიც დაცული ტერიტორიების საზღვრიდან დაახლოებით 50 მ მანძილში გაედინება. აღწშნულ არხში ხვდება როგორც ჩამდინარე წყლები, ასევე მყარი მუნიციპალური ნარჩენები. ხაზგასასმელია, რომ დაახლოებით 2 წლის წინ, ადმინისტრაციის და ადგილობრივი ხელისუფლების თანამშრომლობით მოხდა აღნიშნული არხის გაწმენდა.

ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ნარჩენების წარმოქმნის რისკი დაბალია, დაცული ტერიტორიის სპეციფიკიდან გამომდინარე. ვინაიდან ქობულეთის დაცული ტერიტორიები ძირთადად დაჭაობებულ ადგილებს წარმოადგენენ, ვიზიტორების გასვლა ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ხორციელდება რეინჯერების თანხლებით, რომლებიც ვიზიტორებს აცნობენ დაცული ტერიტორიების ფარგლეებში ქცევას - „რაც შეგაქვს, ის გამოგაქვს“.

აღსანიშნავია, რომ ადგილობრივი ადმინისტრაციის პერსონალის (რეინჯერების) ძალისხმევით ხშირად ხდება დაბინძურებული ადგილების დასუფთავება.

საველე კვლევების დროს იდენტიფიცირებული ნარჩენებით დაბინძურებული ადგილებია:

1. სტიქიური ნაგავსაყრელი დაცული ტერიტორიების სამხრეთ-დასავლეთით, ვერულიძის ქუჩის მიმდებარედ. მიახლოებითი კოორდინატები: X – 731135; Y – 4635946. წარმოდგენილია საყფაცხოვრებო და შერეული სამშენებლო ნარჩენები, ვიზუალური შეფასებით ≈20 მ^3-მდე ოდენობის;
2. სტიქიური ნაგავსაყრელი დაცული ტერიტორიების სამხრეთ-დასავლეთით, ვერულიძის ქუჩის მიმდებარედ. მიახლოებითი კოორდინატები: X – 731536; Y – 4635881. წარმოდგენილია საყოაცხოვრებო და შერეული სამშენებლო ნარჩენები, ვიზუალური შეფასებით ≈10 მ^3-მდე ოდენობის;
3. დაცული ტერიტორიების დასავლეთიტ და აღმოსავლეთით, ქ. ქობულეთის და დაბა ოჩხამურის დასახლებულ ზონებთან ახლოს ლოკალურ უბნებზე წარმოდგენილია შერეული მუნიციპალური ნარჩენები. ადგილობრივი პერსონალის გამოკითხვით ასეთ ლოკაციებზე დაბინძურების რისკი მატულობს ზაფხულის სეზონზე, როდესაც დამსვენებელთა რაოდნეობა მკვეთრად იმატებს;
4. ადგილობრივი პერსონალის გამოკითხვით დაბინძურების კიდევ ერთი საყურადღებო წყაროა დაცული ტერიტორიების დასავლეთით არსებული საკონსერვო ქარხანა. თუმცა ადგილზე ვიზიტოს დროს მიმდებარე ტერიტორიების დაბინძურება არ დაფიქსირებულა.

საველე კვლევების დროს იდენტიფიცირებული ნარჩენებით დაბინძურებული ადგილების ხედები ნაჩვენებია სურათებზე 6.4.1.

ნახაზზე 6.4.1. მოყვანილია ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების განლაგება.

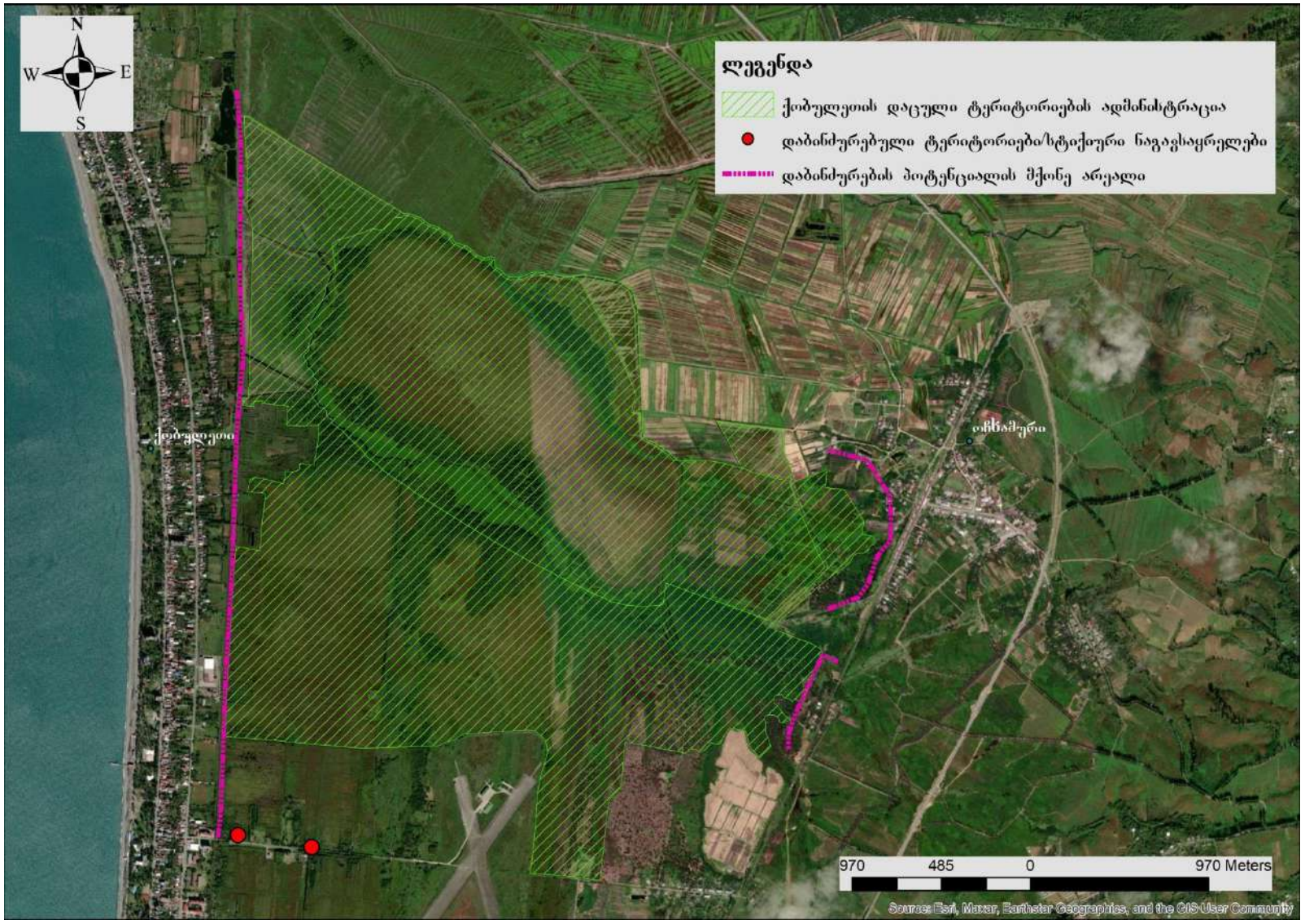
სურათები 6.4.1. საველე კვლევების დროს იდენტიფიცირებული ნარჩენებით დაბინძურებული ადგილები

ნახაზი 5.4.1. ნარჩენებით დაბინძურებული და დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების განლაგება

7 საპროგნოზო მაჩვენებლები

7.1 მომსახურე პერსონალის ზრდის პროგნოზი

დღეისათვის ქობულეთის დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციაში დასაქმებულთა რაოდენობა 11 ადამიანს შეადგენს. ადმინისტრაციის ხელმძღვანელობასთან გასაუბრების შედეგად გამოიკვეთა, რომ ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებელი ცალკე პირი არ ყავთ და ამ ეტაპზე პერსონილის დამატების საკითხი არ განიხილება. 10 წლიან პერსპექტივაში, პროგნოზირებულია, რომ ადმინისტრაციის მართვის შესაძლებლობების გაუმჯობესების მიზნით პერსონალის რაოდენობა შეიძლება 10%-ით გაიზარდოს და შეადგინოს 12 ადამიანი.

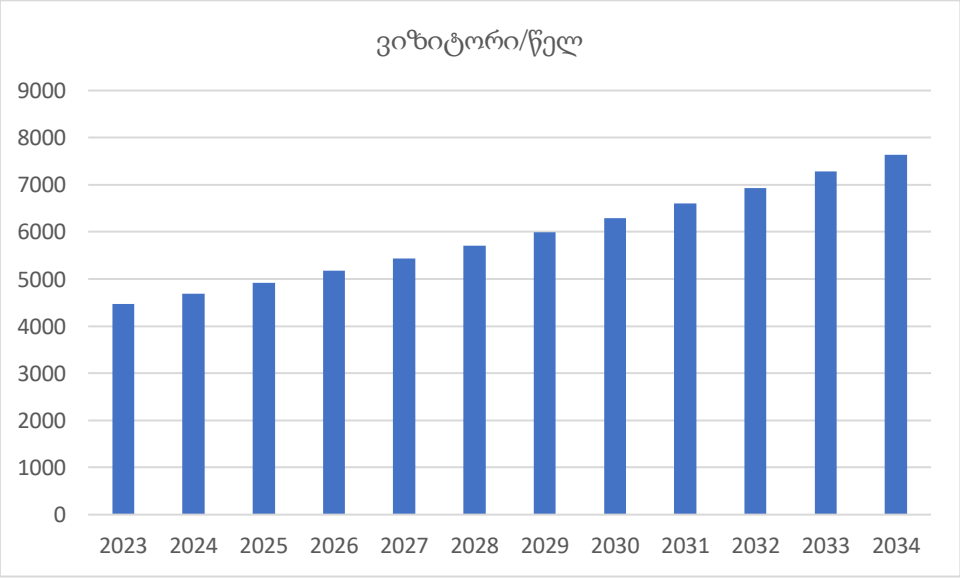
7.2 ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი

სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით 2023 წელს ქობულეთის დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტორების რაოდენობამ 4468 ადამიანი შეადგინა. ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ინფრასტრუქტურა საჭიროებს განახლებას და რეაბილტაციას, ეკოტურისტული მარშრუტები არ განახლებულა 2019 წლიდან და შესაბამისად ეს აისახა ვიზიტორების რაოდენობაზე.

იმის გათვალისწინებით, რომ პანდემიის შემდეგ საქართველოს მასშტაბით დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტორთა მკვეთრი ზრდის სტატისტიკა შეინიშნება და ქობილეთის დაცულ ტერიტორიებზე ამჟამად მიმდინარეობს ახალი ეკოტურისტული ბილიკების მოწყობა (მოიჯარე კომპანიის მიერ) ტურისტული ნაკადეს ზრდის პროგნოზი გაანგარიშებულ იქნა 5%-იანი წლიური მატების გათვალისწინებით. 10 წლიან პერიოდში ტურისტული ნაკადების საპროგნოზო მაჩვენებლები მოცემულია ცხრილში 7.2.1.

ცხრილი 7.2.1. ტურისტული ნაკადების ზრდის პროგნოზი 10 წლიან პერიოდში, ვიზიტორი/წელ.

წლები	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
ვიზიტორთა საპროგნოზო მაჩვენებლები	4468	4691	4925	5172	5430	5702	5987	6286	6601	6931	7277	7641

7.3 ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის და ატრაქციების განვითარების პერსპექტივები

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში უახლოეს 10 წლიან პერიოდში არ განიხილება ახალი ეკოტურისტული ლოკაციების განვითარება, დაცული ტერიტორიების სპეციფიკიდან გამომდინარე. დღესდღეობით მიმდინარეობს არსებული ეკოტურისტული

ბილიკების განახლება, ეწყობა შშმ პირებისათვის ადაპტირებული სააფემავლო ბილიკები და მეთვალყურეო კოშკურები. მშენებლობას ახორციელებს შპს „დიომინე“ - დამკვეთი ტურიზმის დეპარტამენტი.

მსგავსი ეკოტურისტული ლოკაციების განვითარების გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში სამუშაოები განხორციელდება ტენდერის გზით გამოვლენილი კომპანიების საშუალებით. დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის არსებული პრაქტიკიდან გამომდინარე მშენებლობა-ოპერირების პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის ვალდებულება (მათ შორის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების მომზადება და საჭიროების შემთხვევაში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმება) ინვესტორს ან მშენებელ კომპანიას დაეკისრება. იმ შემთხვევაში თუ საჭირო გახდა ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმის სამინისტროსთან შეთანხმება, დოკუმენტი წარდგენილი იქნება სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს სახელით.

7.4 ნარჩენების საპროგნოზი მაჩვენებლები

უახლოეს 10 წლიან პერიოდში პარკის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ნარჩენების სახეობრივი შემადგენლობის მნიშვნელოვანი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის და შესაბამისი იქნება წინამდებარე დოკუმენტის ცხრილში 6.1.1. წარმოდგენილ ჩამონათვალთან.

რაც შეეხება ნარჩენების რაოდენობრივი ცვლილების საპროგნოზო მაჩვენებლებს - დღეისათვის არ არსებობს ზუსტი სტატისტიკური მონაცემები დაცულ ტერიტორიებზე წარმოშობილი და შეგროვებული ნარჩენების ზუსტი რაოდენობის შესახებ. წინამდებარე პარაგრაფში წარმოდგენილი გათვლები ეფუძნება ადგილზე მოპოვებულ ინფორმაციას (მათ შორის ადმინისტრაციის გამოკითხვის შედეგებს), გარკვეულ ექსპერტულ დაშვებებსა და სხვა მსგავს პროექტებში გამოყენებულ ინდექსებს.

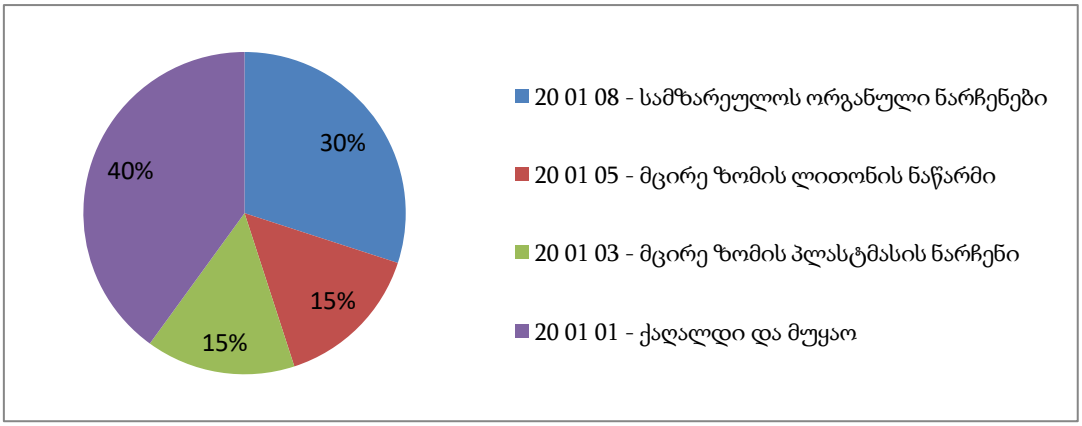
ვიზიტორები: ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების საშუალო რაოდენობა შეადგენს 0,5 კგ/კაც/დღე-ში. ვიზიტორების 10 წლიანი ზრდის პროგნოზის (იხ. ცხრილი 6.1.1.) გათვალისწინებით ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ჯამური რაოდენობები მოცემულია ცხრილში 7.4.1.

ცხრილი 7.4.1. ნარჩენების საპროგნოზო რაოდენობრივი მაჩვენებელი 10 წლიან პერიოდში, ტ/წელ

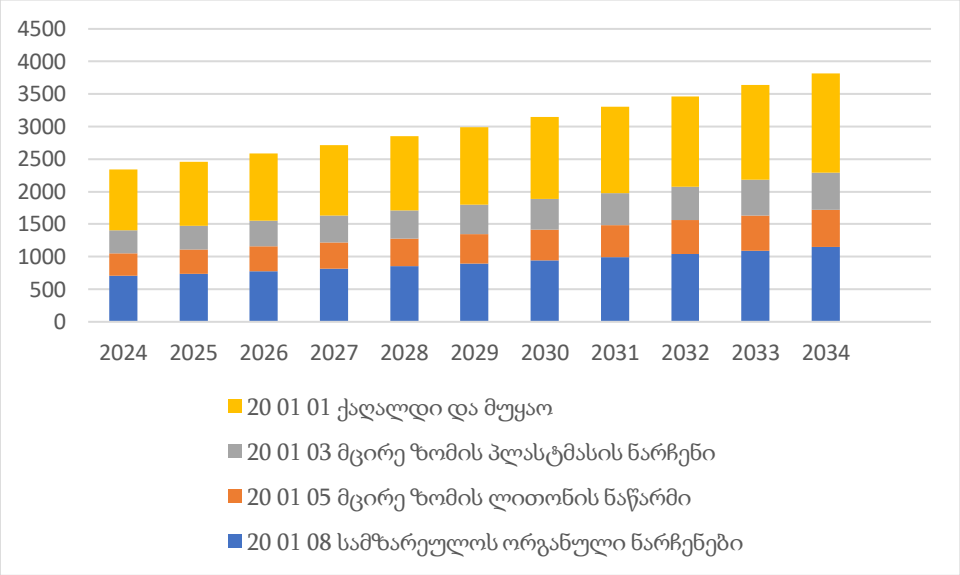
წლები	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
ნარჩენები, კგწელ	2234	2345	2462	2586	2715	2851	2993	3143	3300	3465	3638	3820
ნარჩენები, ტ/წელ	2,2	2,3	2,4	2,5	2,7	2,8	2,9	3,1	3,3	3,4	3,6	3,8

ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მიახლოებითი შემადგენლობა ნაჩვენებია დიაგრამებზე 7.4.1. და 7.4.2.

დიაგრამა 7.4.1. ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების შემადგენლობის მიახლოებითი გადანაწილება

დიაგრამა 7.4.2. 10 წლიან პერიოდში ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების წლიური რაოდენობები შემადგენლობის მიხედვით, ტ/წელ

ადმინისტრაცია: კონსერვატიული მიდგომით ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში პერსონალის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების (საყოფაცხოვრებო და სახიფათო) საშუალო რაოდენობა შეადგენს 1,0 კგ/კაც/დღე-ში. შესაბამისად პერსონალის არსებული რაოდენობის გათვალისწინებით დღეის მდგომარეობით წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობაა 11 კგ/დღ და 11 * 240 = 2 640 კგ/წელ (2,6 ტ/წელ). ადმინისტრაციის თანამშრომლების 10 წლიანი ზრდის პროგნოზის გათვალისწინებით 2034 წლისთვის ნარჩენების მიახლოებით რაოდენობად პროგნოზირებულია: 12 კგ/დღ და 12 * 240 = 2 880 კგ/წელ (2,8 ტ/წელ).

ადინისტრაციის მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა შეადგენს:

- არსებული მდგომარეობით: 2,6 ტ/წელ;
- 10 წლიან პერსპექტივაში: 2,8 ტ/წელ.

მოსახლეობა: განსახილველი დაცული ტერიტორიების სიახლოვეს არსებულ დასახლებულ პუნქტებში უახლოეს 10 წლიან პერიოდში მოსახლეობის რაოდენობის მკვეთრი ზრდა მოსალოდნელი არ არის - ბოლო წლების სტატისკური მონაცემების თანახმად. შესაბამისად 10 წლიან პერსპექტივაში მოსახლეობის მხრიდან წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი ზრდა ან სახეობრივი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის.

კონტრაქტორი კომპანიები: დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არსებული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის ან ახალი ეკოტურისტული ლოკაციების მოწყობის პროცესში წარმოიქმნება სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (შესაძლოა სახიფათო ნარჩენებიც). როგორც აღინიშნა, ამ ტიპის ნარჩენების მართვაზე პასუხისმგებლობა ინვესტორ ან კონტრაქტორ სამშენებლო კომპენიებს ეკისრება. დღეისათვის აღნიშნული წყაროების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობების ზუსტი პროგნოზირება შეუძლებელია. ნარჩენების რაოდენობრივი მაჩვენებლები განსაზღვრული უნდა იყოს ინდივიდუალურ პროექტებში, პროექტის სპეციფიკისა და მასშტაბების მიხედვით და ასახული უნდა იყოს ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმებში.

8 ნარჩენების მართვის ალტერნატივების ანალიზი

„ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მიხედვით ნარჩენების მართვა გულისხმობს: ნარჩენების შეგროვებას, დროებით შენახვას, წინასწარ დამუშავებას, ტრანსპორტირებას, აღდგენას და

განთავსებას, ასევე ამ საქმიანობების, ღონისძიებებისა და ოპერაციების ზედამხედველობას და ნარჩენების განთავსების ობიექტების შემდგომ მოვლას.

წინამდებარე პარაგრაფში შეფასებულია ნარჩენების მართვის ძირითად ეტაპების გონივრული ალტერნატივები. განსახილველი დაცული ტერიტორიების სპეციფიკიდან და სიტუაციური ანალიზიდან გამომდინარე შერჩეულია ოპტიმალური ვარიანტები, რაც შემდგომ პარაგრაფებში განხილულია უფრო დეტალურად.

8.1 ნარჩენების შემცირების ალტერნატივები

წინა პარაგრაფებში წარმოდგენილი „ვინ, სად, რა“ ანალიზის საფუძველზე გამოიკვეთა, რომ დღეისათვის განსახილველი დაცული ტერიტორიების დაბინძურების მნიშვნელოვან წყაროებს ადგილობრივი მოსახლეობა და მიმდებარედ განლაგებული საკონსერვო ქარხანა წარმოადგენს. შესაბამისად აღნიშნულ წყაროებთან მიმართებაში ნარჩენების მოცულობების შემცირების ღონისძიებების გატარების პრაქტიკული ღირებულება საკმაოდ მაღალია. მეორე მხრივ ამ მიმართულებით დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის კომპეტენცია ნაკლებად ვრცელდება და ძირითადად ცნობიერების ამაღლების პროგრამებით შემოიფარგლება. ამავე დროს არანაკლებ მნიშვნელოვანია ადმინისტრაციის მხრიდან მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და განთავსების პროგრამებთან კოორდინაცია და მაღალი ხარისხის ჩართულობის უზრუნველყოფა გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში.

თავისი კომპეტენციის ფარგლებში დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის მხრიდან ნარჩენების შემცირების ალტერნატიული ღონისძიებებიდან აღსანიშნავია:

- საკუთარი ნარჩენების მოცულობების შემცირება საჭირო მასალების და საშუალებების ოპტიმალური შერჩევის გზით, მაგალითად: სათანადო შეფუთვის მქონე გარემოსადმი მეგობრული პროდუქტების შეძენა, როგორიცაა ქაღალდი, მრავალჯერადი გამოყენების კარტრიჯები, ფოტოხაფანგების ელემენტები, ეკონათურები და სხვა;
- ვიზიტორთა ცენტრში და ეკოტურისტული თვალსაზრისით სხვა აქტიურ ლოკაციებზე ვიზიტორებისთვის სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარის შეთავაზება (მაგალითად წყლის მრავალჯერადი ბოთლები, ჩანთები და სხვა);
- საკითხის გათვალისწინება მოიჯარე და კონტრაქტორ კომპანიებთან გაფორმებული ხელშეკრულებების ფარგლებში.

8.2 ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის ალტერნატივები

ქობულეთის დაცული ტერიტორიებისთვის შესაძლებელია განვიხილოთ ნარჩენების შეგროვების შემდეგი ალტერნატივები:

1. ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების განლაგებას მხოლოდ დაცული ტერიტორიების შესასვლელებთან, ხოლო დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არსებულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზე და ბილიკებზე დაინერგოს პრინციპი ნარჩენების გარეშე – „გამოგაქვს ის, რაც შეგაქვს”;
2. ნარჩენების შესაგროვებელი დიდი ზომის კონტეინერების განლაგება დაცული ტერიტორიების შესასვლელებთან (ნარჩენების შეგროვების ძირითადი პუნქტი). ასევე შედარებით მცირე ზომის კონტეინერების განლაგება მოხდეს პოპულარულ ეკოტურისტულ ლოკაციებზეც (შეგროვების წინასწარი პუნქტები).
    - შეგროვების წინასწარი პუნქტებიდან ძირითად პუნქტამდე ნარჩენების ტრანსპორტირება ხორციელდება დაცული ტერიტორიების თანამშრომლების მიერ;
    - შეგროვების წინასწარი პუნქტებიდან ძირითად პუნქტამდე ნარჩენების ტრანსპორტირება ხორციელდება კონტრაქტორი კომპანიის დახმარებით.

1-ლი ვარიანტის შემთხვევაში საჭიროა მეტი ძალისხმევა ეფექტიანი განათლების სისტემის დანერგვისა და კარგად განსაზღვრული წესების დაცვის უზრუნველყოფის მხრივ.

მე-2 ვარიანტი მოითხოვს მეტ ფინანსურ და ადამიანურ რესურს შეგროვების წინასწარი პუნქტების მომსახურების მიზნით. ამ შემთხვევაში ასევე აუცილებელია მკაცრი კონტროლის მექანიზმების დანერგვა და მიზანმიმართული ღონისძიებების გატარება, რომ ადგილი არ ჰქონდეს საპირისპირო შედეგებს (მაგ. შეგროვების წინასწარი პუნქტების დაზიანება მარგინალური ამინდის ან სხვადასხვა ადამიანური ფაქტორების გამო; სეპარირებული შეგროვების პრინციპების დარღვევა მიმდებარე დასახლებული პუნქტების მოსახლეობის მიერ ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების უსისტემო გამოყენების გამო და ა.შ.).

თავისი სპეციფიკიდან გამომდინარე ქობულეთის დაცული ტერიტორიებისთვის შემოთავაზებულია ნარჩენების შეგროვების მხოლოდ 1-ლი ვარიანტის გამოყენება, ვინაიდან დაცულ ტერიტორიაზე ეკოტურისტული ბილიკები მოკლეა და გამყოლის გარეშე ვიზიტორების შესვლა აკრძალულია; არ არსებობს ღამის გასათევი ადგილები დაცული ტერიტორიის ფარგლებში; არ არის განვითარებული საკარვე და საპიკნიკე ადგილები - შესაბამისად ნარჩენების უკონტროლო წარმოქმნა დაცული ტერიტორიის ფარგლებში ვერ მოხდება.

დღეისათვის, წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი და სახეობრივი ანალიზის მიხედვით ეკოტურისტული ლოკაციებიდან ნარჩენების გამოტანისთვის კონტრაქტორი კომპანიების გამოყენება ფინანსური და ტექნიკური თვალსაზრისით არ არის მიზანშეწონილი. ნარჩენების ეფექტიანი მართვის მიზნით უმჯობესია უსისტემოდ გავრცელებული ნარჩენების შეგროვება და გამოტანა განხორციელდეს დაცული ტერიტორიების თანამშრომლების მიერ. თუმცა, პერსპექტივაში, ეკოტურისტული ლოკაციების და შესაბამისად ნარჩენების რაოდენობრივი ზრდის პარალელურად შესაძლებელია დღის წესრიგში დადგეს ასეთი ალტერნატივის გამოყენება.

8.3 ნარჩენების წინასწარი დამუშავების ალტერნატივები

კოდექსის განმარტებით ნარჩენების წინასწარი დამუშავება სხვა ოპერაციებთან ერთად გულისხმობს სეპარირებასაც, რაც თავის მხრივ წარმოადგენს ნარჩენების შეგროვების ისეთი მეთოდების გამოყენებას, რომლის დროსაც ნარჩენების ნაკადები მათი შემდგომი დამუშავების ხელშეწყობისათვის განცალკევებულია სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით.

განსახილველი დაცული ტერიტორიების ფარგლებში სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვისთვის მნიშვნელოვანია გადაწყვეტილების მიღება, იმის თაობაზე თუ რა ტიპის ნარჩენები უნდა ჩაერთოს დამუშავების (აღდგენის) პროგრამაში. თავის მხრივ ამისთვის საჭიროა ასეთი ტიპის ნარჩენების გასაღების ბაზრების/შესაბამისი კონტრაქტორების იდენტიფიცირება.

განსახილველ რეგიონში მოქმედებს სხვადასხვა ტიპის ნარჩენების გადამამუშავებელი ობიექტები, მათ შორის: ქაღალდის და მუყაოს, მინის, მეტალის, პლასტიკის. თუმცა დღეისათვის ესეთი ობიექტები ძირითადად ორიენტირებულია მსხვილ მომწოდებლებზე. ამასთანავე ასეთი ობიექტების ტექნოლოგიური ხაზები არ არის გათვლილი სხვადასხვა ფიზიკურ კონდიციაში მყოფი ნარჩენების რეციკლირებაზე. გარკვეული სირთულეებია ტრანსპორტირების ოპერაციებთან დაკავშირებით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ასევე დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობრივი ანალიზის საფუძველზე შემოთავაზებულია სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის ეტაპობრივი დანერგვის ალტერნატივები, კერძოდ:

- საწყის ეტაპზე ნარჩენების სეპარირებული პრაქტიკის დანერგვა ძირითად ლოკაციაზე (ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი), რასაც ძირითადად სადემონსტრაციო, საგანმანათლებლო და ცნობიერების ამაღლების მიზნები ექნება;
- შემდგომ ეტაპებზე ნარჩენების ეფექტიანი მართვის გაუმჯობესების მიზნით ვალდებულებების დაკისრება მოიჯარე და კონტრაქტორი კომპანიებისთვის. აღნიშნულ ეტაპებზე დიდი მნიშვნელობა მიენიჭება ნარჩენების გასაღების ბაზრების და შესაბამისი კონტრაქტორების იდენტიფიცირებას.

8.4 ნარჩენების აღდგენის ალტერნატივები

დაცული ტერიტორიის სპეციფიკიდან გამომდინარე, მის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების ადგილზე აღდგენა ვერ განხორციელდება. ტერიტორიის უმეტეს ნაწილს წარმოადგენს დაჭაობებული ადგილები. ე.წ. „მწვანე ნარჩენების“ წარმოქმნა პრაქტიკულად არ ხდება ან მინიმალურია და შესაბამისად მათი აღდგენა ნაკლებად შესაძლებელია. ამასთანავე აღსანიშნავია, რომ ადმინისტრაციული შენობა და ვიზიტორთა ცენტრი განლაგებულია ფიჭვნარში. წიწვოვანი ნარჩენები კი გამოუდეგარია კომპოსტირებისათვის.

8.5 ნარჩენების დროებითი შენახვის ალტერნატივები

კოდექსის განმარტებით ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტი ეს არის ობიექტი, სადაც ინახება ნარჩენები 3 წელზე ნაკლები დროით, თუ ნარჩენები განკუთვნილია აღდგენისთვის, ან 1 წელზე ნაკლები დროით, თუ ნარჩენები განკუთვნილია განთავსებისთვის. 50 ტონაზე ნაკლები არასახიფათო და 2 ტონაზე ნაკლები სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობა და ოპერირება სპეციალურ რეგისტრაციას არ ექვემდებარება.

განსახილველი დაცული ტერიტორიების ფარგლებში არასახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობის ალტერნატივა, როგორც ტექნიკური, ასევე გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით, არ არის ოპტიმალური გამოსავალი უკეთესი ალტერნატიული ვარიანტია არასახიფათო ნარჩენების გატანა მოხდეს დაგროვების შესაბამისად.

სახიფათო ნარჩენები მცირე რაოდენობებიდან გამომდინარე ნარჩენების დროებითი შენახვის ობიექტის მოწყობა პრაქტიკული თვალსაზრისით გამართლებულია მხოლოდ ადმინისტრაციული და ვიზიტორთა შენობის ფარგლებში, რომელმაც საგანმანათლებლო ფუნქციაც შეიძლება შეითავსოს. შემოთავაზებულია ორი ალტერნატიული ვარიანტი:

- სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვის კუთხის მოწყობა, სადაც განთავსდება შესაბამისი წარწერის მქონე ლითონის ურნა სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისთვის;
- სახიფათო ნარჩენების დროებითი შენახვისთვის მინის გამჭირვალე ყუთის მოწყობა ვიზოტორთა შენობაში, სადაც სექციების მიხედვით განთავსებული იქნება სხვადასხვა სახის სახიფათო ნარჩენი (მაგ. ელემენტი, კარტრიჯი, ლუმინესცენტური ნათურა და სხვა). აღნიშნულ ყუთს ექნება შესაბამისი აღნიშვნა და წარწერები სეპარირებული შეგროვების მნიშვნელობასთან დაკავშირებით.

8.6 ნარჩენების ტრანსპორტირების ალტერნატივები

დღეისათვის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების საბოლოო განთავსების ადგილებამდე ტრანსპორტირება მუნიციპალური სამსახურების მიერ ხდება. პერსპექტივაში, ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვასთან ერთად, შემოთავაზებულია ნარჩენების ტრანსპორტირების ორი ალტერნატიული ვარიანტი:

1. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება ნარჩენების მიღება-გადამუშავებაზე პასუხისმგებელი კონტრაქტორების მიერ;

2. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება საბოლოო განთავსების/აღდგენის ადგილებამდე საკუთარი ძალებით (საკუთარი სატრანსპორტო საშუალებებით).

ნარჩენების ტრანსპორტირების მეთოდი მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია ნარჩენების გადამამუშავებელი ობიექტების ადგილმდებარეობაზე და მათ მოთხოვნებზე. პერსპექტივაში შეიძლება დაინერგოს ორივე, ან კომბინირებული ტრანსპორტირების მეთოდი. აქვე აღსანიშნავია, რომ მე-2 ალტერნატიული ვარიანტი საჭიროებს დამატებით ინვესტიციებს სატრანსპორტო საშუალებების შეძენასთან დაკავშირებით. მეორე მხრივ, 1-ლი ალტერნატივის დამატებითი ფინანსური ხარჯები მომსახურების გაზრდილ ღირებულებას შეიძლება უკავშირდებოდეს.

9 ნარჩენების მართვის დაგეგმვა

9.1 ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებები

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია უზრუნველყოფს ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების გატარებას, რაც გულისხმობს:

- ადგილობრივ მოსახლეობასთან ეფექტიანი კომუნიკაცია, მათი ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლება (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
- ეფექტიანი კოორდინაცია მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და განთავსების პროგრამებთან (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
- კონტრაქტორების/ინვესტორების კონტროლი, მათ ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმებში შემდეგი საკითხების გათვალისწინების მიზნით:
    - სამუშაო ზონების საზღვრების დაცვის ეფექტური ღონისძიებები, რათა ადგილი არ ჰქონდეს სამშენებლო და ნგრევის მასალების დამატებით წარმოქმნას;
    - დაცული ტერიტორიების საზღვრებში შემოსატანი სამშენებლო-სარეკონსტრუქციო მასალების და ინსტრუმენტების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი კონტროლის ეფექტური ღონისძიებები;
- საკუთარი ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების ეფექტურად გატარება, რაც თავის მხრივ გულისხმობს შემდეგს:
    - სათანადო შეფუთვის მქონე გარემოსადმი მეგობრული პროდუქტების შეძენა, როგორიცაა ქაღალდი, მრავალჯერადი გამოყენების კარტრიჯები, ეკონათურები და სხვა;
    - უსაფრთხოებისა და ჯანდაცვის ნორმების დაცვით ცალკეული სახის ინვენტარის გამოყენება შეძლებისდაგვარად მრავალჯერადად;
    - დაზიანებული და მწყობრიდან გამოსული ხელსაწყოები შეძლებისდაგვარად შეკეთება და ხელმეორედ გამოყენება (მაგ. დაცლილი კარტრიჯები გადაეცემა მომწოდებელს და მოხდება მათი დატენვა-აღდგენა);
    - მცირე რაოდენობით მედიკამენტების, ასევე ეზოს ფარგლებში მწვანე ნარგავების შეწამვლისთვის საჭირო ქიმ-პრეპარატების შესყიდვისას გაკონტროლდება მათი ვარგისიანობის ვადა;
- ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ღონისძიებების ეფექტურად გატარება, რაც თავის მხრივ გულისხმობს შემდეგს:
    - ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების გატარება (დეტალურად აღწერილია შესაბამის პარაგრაფში);
    - ვიზიტორთა ცენტრში და ეკოტურისტული თვალსაზრისით სხვა აქტიურ ლოკაციებზე სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარის შეთავაზება (მაგალითად წყლის მრავალჯერადი ბოთლები, ლაშქრობისთვის გამოსაყენებელი ჩანთები და სხვა). კარგი პრაქტიკა იქნება მსგავს საველე ინვენტარზე დატანილი იყოს შესაბამისი საინფორმაციო წარწერები ან დაცული

ტერიტორიების რუკა, სადაც მონიშნული იქნება ნარჩენების შესაგროვებელი ლოკაციები (მუნიციპალური კონტეინერები).

9.2 ნარჩენების შეგროვება და სეპარირების მეთოდები

როგორც ალტერნატივების ანალიზის პარაგრაფში აღინიშნა, ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში შემოთავაზებულია ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების მეთოდების დანერგვა მხოლოდ ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ლოკაციაზე. შემოთავაზებულია, რომ სეპარირებული შეგროვების ღონისძიებები დაინერგოს 2 ეტაპად:

I. **ეტაპი** - ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრინციპების დანერგვა-გაუმჯობესება ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე, რასაც ექნება სადემონსტრაციო, საგანმანათლებლო დანიშნულება. ამ ეტაპზე ნარჩენები დახარისხებული იქნება 2 კატეგორიად - სველი და მყარი ნარჩენები (2025-2026 წლიდან);

II. **ეტაპი** - ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრინციპების დანერგვა-გაუმჯობესება ადმინისტრაციული შენობის და ვიზიტორთა ცენტრის ტერიტორიაზე. ამ ეტაპზე არასახიფათო ნარჩენები დახარისხებული იქნება 4 ნაკადად: 1. ქაღალდი/მუყაო; 2. პალსტმასი/პოლიეთილენი; 3. ლითონის მცირე ზომის ნაწარმი; 4. ორგანული ნარჩენები; სახიფათო ნარჩენების დახარისხება მოხდეს 3 ნაკადად: 1. ნავთობპროდუქტების შემცველი ნარჩენები; 2. შრეული ბატარეები და 3. ლუმინესცენტური ან სხვა ვერცხლისწყლის შემცველი ნარჩენები (2030 წლიდან).

ეკოტურისტულ ლოკაციებზე ვიზიტორების მიერ წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ნარჩენები: ეკოტურისტული ბილიკების და ლოკაციების ფარგლებში წინასწარი შეგროვება გათვალისწინებული არ არის. პრინციპით „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ შრეული ნარჩენები განთავსდება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში.

გარეშე წყაროების მიერ წარმოქმნილი ნარჩენები, რომელიც ვრცელდება დაცული ტერიტორიების საზღვრებში:

ნაწილობრივ შეგროვება ხდება რეინჯერების მიერ და სოციალურად დაუცველი ფენის წარმომადგენლების ჩართულობით. შრეული ნარჩენები გატანილი და განთავსებული იქნება უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებში.

9.2.1 მოთხოვნები ნარჩენების შეგროვების და გამოტანის პროცესში

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია უზრუნველყოფს შესაბამისი ღონისძიებების გატარებას ნარჩენების ეფექტური შეგროვების და გამოტანის პროცესში:

- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება ნარჩენების წარმოქმნის მხრივ პრიორიტეტული ლოკაციების განსაზღვრა და ნარჩენების გამოტანის ეფექტური მარშრუტების შერჩევა;
- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება მუნიციპალუტეტების შესაბამის სამსახურებთან კომუნიკაცია პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლების მიზნით;
- აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე მოხდება ნარჩენების შესაგროვებელი საკუთარი ინვენტარის შეფასება და საჭიროების მიხედვით ურნების დამატება-განახლება-წესრიგში მოყვანა;
- ვიზიტორთა ცენტრში დაინერგება ინფორმაციის მიწოდების პრაქტიკა ტურისტული ჯგუფებისთვის, რომლის შინაარსი უნდა იყოს:

- ინფორმაცია პრინციპის „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ აუცილებლობის შესახებ;
- ინფორმაცია მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობების შესახებ.

- წელიწადში ორჯერ (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ) განხორციელდება დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების მასშტაბური დასუფთავება და ნარჩენების შეგროვება. დასუფთავების აქციაში ჩართული იქნებიან მოხალისეები (მოსწავლეები, სტუდენტები და სხვა);
- ადმინისტრაციულ შენობაში წარმოქმნილი მცირე რაოდენობით სახიფათო ნარჩენების შეგროვების პროცესში გათვალისწინებული იქნება შემდეგი საკითხები:
  - ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერი განთავსდება დახურულ შენობაში, მაქსიმალურად იზოლირებულ ოთახში;
  - სახიფათო ნარჩენების შეფუთვა და კონტეინერი აღინიშნება შესაბამისი აღმნიშვნელი ნიშნით (ეტიკეტით);
  - აკრძალულია ერთმანეთთან შეუთავსებელი ნარჩენების მოთავსება ერთსა და იმავე კონტეინერში;
  - აკრძალული იქნება ნარჩენების ხელით ჩაწნეხა;
  - ვიზიტორთა ცენტრის შენობაში გამჭირვალე სადემონსტრაციო ყუთის მოწყობის შემთხვევაში ნარჩენები განთავსებული იქნება სექციებად. აღნიშნულ ყუთში განთავსდება მხოლოდ შერეული ბატარეები და ხელსაწყოები. აკრძალული იქნება აღნიშნულ ყუთში ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული ნარჩენების, ლუმინესცენტური ნარჩენების ან სხვა ვერცხლისწყლის შემცველი ნარჩენების განთავსება.

9.3 ნარჩენების ტრანსპორტირების პირობები

როგორც ზემოთ აღინიშნა, სეპარირებულად შეგროვებული ნარჩენების ტრანსპორტირება შესაძლოა განხორციელდეს ორი გზით:

1. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება ნარჩენების მიღება-გადამუშავებაზე პასუხისმგებელი კონტრაქტორების მიერ;
2. სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება საბოლოო განთავსების/აღდგენის ადგილებამდე საკუთარი ძალებით (საკუთარი სატრანსპორტო საშუალებებით).

ნარჩენების ტრანსპორტირების მეთოდი მნიშვნელოვნად დამოკიდებულია ნარჩენების გადამამუშავებელი ობიექტების ადგილმდებარეობაზე და მათ მოთხოვნებზე.

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია, ნარჩენების საკუთარი ძალებით ტრანსპორტირების პროცესში გაატარებს შესაბამის ღონისძიებებს, მათ შორის:

- ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის განკუთვნილი ავტოსატრანსპორტო საშუალება იქნება ტექნიკურად გამართული. მისი აღჭურვილობა და კომპლექტაცია უნდა შეესაბამებოდეს გადასატანი ნარჩენების სახეობას. გამორიცხული უნდა იყოს ნარჩენების ქარით გაფანტვა ან ნარჩენებზე ნალექების ზემოქმედება;
- სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის განკუთვნილ ავტოსატრანსპორტო საშუალებას ექნება შესაბამისი აღმნიშვნელი ნიშანი;
- თავიდან იქნება აცილებული ერთმანეთთან შეუთავსებელი ნარჩენების ტრანსპორტირება;
- ნარჩენების გადამზიდველი ვალდებულია სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირების განხორციელებამდე მიიღოს ნარჩენების ტრანსპორტირებისათვის სატრანსპორტო საშუალების დაშვების მოწმობა, ხოლო სატრანსპორტო საშუალების მძღოლი ვალდებულია სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისას თან იქონიოს აღნიშნული მოწმობა;

- სახიფათო ნარჩენების გადამზიდველი ვალდებულია, სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირებისას თან იქონიოს სახიფათო ნარჩენების საინფორმაციო ფურცელი და სახიფათო ნარჩენების ტრანსპორტირების ფორმა (სახიფათო ნარჩენების შეგროვებისა და დამუშავების სპეციალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის შესაბამისად).

9.4 ნარჩენების საბოლოო განთავსება ან აღდგენა

ნარჩენების მართვის პროცესის ბოლო ეტაპს მათი განთავსება (D) ან აღდგენა (R) წარმოადგენს. საწყის ეტაპზე უმეტესი სახეობის ნარჩენისთვის პრიორიტეტულად ჩაითვალა განთავსების ოპერაციები, რომ მოკლე პერიოდში მოხდეს არსებული პრობლემების გამოსწორება - დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების უსისტემო გავრცელების მაქსიმალური პრევენცია. შემდგომ ეტაპებზე, პრიორიტეტი ენიჭება აღდგენის ღონისძიებებს, რაც საუკეთესო გარემოსდაცვითი პრაქტიკაა. მნიშვნელოვანია, რომ აღდგენის ღონისძიებების პრიორიტეტიზაცია ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვა-გაუმჯობესების პარალელურად მოხდეს.

ცხრილში 9.4.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია ნარჩენების საბოლოო განთავსება-აღდგენის შემოთავაზებული ღონისძიებების შესახებ, ნარჩენების სახეობების მიხედვით.

ცხრილი 9.4.1. ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების განთავსების და აღდგენის ღონისძიებები

ნარჩენის კოდი	ნარჩენის დასახელება	სახიფათო (დიახ/არა)	სახიფათოობის მახასიათებელი	განთავსების/აღდგენის ოპერაციები	
				განთავსების/აღდგენის კოდი	განმარტება/სავარაუდო კონტრაქტორი კომპანია
20 01 01	ქაღალდი და მუყაო	არა	-	R 5	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით/ შპს „RONI“
20 01 02	მინა	არა	-	D 1, პერსპექტივაში - R 5	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე. პერსპექტივაში გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით
20 01 03	მცირე ზომის პლასტმასის ნარჩენი	არა	-	R 5	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით/ შპს „ზუგო“, შპს „გიო-10“, შპს „როიალ პლასტიკი“, შპს „ბათუმის მილი“.
20 01 05	მცირე ზომის ლითონის ნაწარმი	არა	-	R 4	გადაეცემა კონტრაქტორს შემდგომი აღდგენის მიზნით/ შპს „ჯითიეი ჯგუფი“, შპს „ჯეო სტილი“ ან ჯართის მიმღები პუნქტები
20 01 08	სამზარეულოს ორგანული ნარჩენები	არა	-	D 1	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე
20 01 32	მედიკამენტები	არა	-	D 1	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე
20 03 01	შერეული მუნიციპალური ნარჩენები	არა	-	D 1	მუნიციპალური სამსახურების მიერ ტრანსპორტირდება და განთავსდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების პოლიგონზე
20 01 27*	საღებავები, მელნები, წებოვანი და რეზინის, რომლების შეიცავს საშიში ქიმიურ ნივთიერებებს;	დიახ	H 5	D 10 ან R 9	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს: • ნარჩენის ინსინერაციას/შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“ ან • ნარჩენის აღდგენას/შპს „სანიტარი“
20 01 33*	20 01 33* - შერეული ბატარეები და	დიახ	H 5	R 4	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი

	აკუმულატორები				ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს აღდგენას/ შპს „იგატუ“
20 01 35*	წუნდებული ხელსაწყოები	დიახ	H 4, H 5	R 4	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს აღდგენას/შპს „იგატუ“.
15 02 02*	ნავთობპროდუქტები თ დაბინძურებული ქსოვილები (საწმენდი ნაჭრები და დამცავი ტანისამოსი)	დიახ	H 15	D 10	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორს, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენის ინსინერაციას/შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“, შპს „სანიტარი“
17 09 03*	სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები (მათ შორის შერეული ნარჩენები), რომლებიც შეიცავს სახიფათო ნივთიერებებს;	დიახ	H 5, H 7	D 10 (პერსპექტივაში - D 1)	გადაეცემა სახიფათო ნარჩენების მართვაზე შესაბამისი ნებართვის მქონე ორგანიზაციას, რომელიც უზრუნველყოფს ნარჩენის ინსინერაციას. პერსპექტივაში, ქვეყანაში სახიფათო ნარჩენების პოლიგონის მოწყობის შემთხვევაში ექვემდებარება ნაგავსაყრელზე განთავსებას. ***(ნარჩენის საბოლოო განთავსება-აღდგენის ვალდებულება ეკისრება კონტრაქტორს)***
17 09 04	შერეული სამშენებლო და ნგრევის შედეგად მიღებული ნარჩენები	არა	-	D 1	რეგიონში მოქმედ სამშენებლო ნარჩენების ნაგავსაყრელზე. ***(ნარჩენის საბოლოო განთავსება-აღდგენის ვალდებულება ეკისრება კონტრაქტორს)***

- შპს „RONI“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №247/ს (08.08.2022);
- შპს „ზუგო“ –გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-64 (22.01.2019);
- შპს „გიო-10“ – გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-1034 (07.07.2021);
- შპს „როიალ პლასტიკი“ – გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-59 (31.01.2022);
- შპს „ბათუმის მილი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №699/ს (08.12.2023);
- შპს „ჯითიეი ჯგუფი“ – გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-1117 (21.11.2019);
- შპს „ჯეო სტილი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-50 (21.01.2020);
- შპს „მედიკალ ტექნოლოჯი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-714 (26.07.2019) და №2-1261 (31.12.2020);
- შპს „იგატუ“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-983 (05.12.2018);
- შპს „სანიტარი“ - გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების დამტკიცების ბრძანების №2-153 (20.02.2020) და №2-351 (16.05.2018).

9.5 მოთხოვნები კონტეინერების შერჩევასა და განთავსებასთან დაკავშირებით

ქობულეთის დაცული ტერიტორია განლაგებულია ქობულეთის მუნიციპალიტეტში. კვლევის დროს დაფიქსირებული იქნა ორი სტიქიური ნაგავსაყრელი. მათი არსებობა ძირითადად განპირობებულია სამშენებლო ნარჩენების და მწყობრიდან გამოსული საყოფაცხოვრებო ნივთების არაკონტროლირებადი განთავსებით, რასაც ასევე ემატება შერეული მუნიციპალური ნარჩენები. ტურისტული სეზონის განმავლობაში, ამ ლოკაციებზე ადგილი აქვს ნარჩების ზრდას. აქედან გამომდინარე ზემოაღნიშნულ ლოკაციების სიახლოვეს, დამატებითი კონტეინერების განთავსების საკითხი აქტუალურია.

სიტუაციური ანალიზის მიხედვით მუნიციპალური კონტეინერების განახლება-დამატების საჭიროება დგას შემდეგ ლოკაციებზე (იხ. ცხრილი 9.5.1.)

ცხრილი 9.5.1. ლოკაციები, სადაც საჭიროა მუნიციპალური კონტეინერების განახლება-დამატება[3]

№	ლოკაციის დასახელება	მიახლოებითი კოორდინატები		აქტივობაა კომენტარი	პასუხისმგებელი
		X	Y		
1.	ქ.ქობულეთი ვერულიძის ქუჩა	731102	4635915	კონტეინერის დამატება	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერია
2.	ქ.ქობულეთი ვერულიძის ქუჩა	731536	4635881	კონტეინერის დამატება	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერია
3.	ქ. ქობულეთი, რუსთაველის ქუჩის გასწვრივ	-	-	კონტეინერის დამატება-განახლება	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერია
4.	ქ. ქობულეთი ბაგრატიონის ქუჩის გასწვრივ	-	-	კონტეინერის დამატება-განახლება	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერია
5.	დაბა ოჩხამურთან	734674	4638021	კონტეინერის დამატება-განახლება	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერია
6.	დაბა ოჩხამურთან	733364	4635672	კონტეინერის დამატება-განახლება	ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მერია

კონტეინერების შერჩევა და განთავსება უნდა განხორციელდეს შემდეგი კრიტერიუმების გათვალისწინებით:

მოთხოვნები კონტეინერებისადმი მუნიციპალური შერეული საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვებისათვის:

- მუნიციპალური კონტეინერები უნდა იყოს სტანდარტული დიზაინის და გამძლე - მიზანშეწონილია ყველგან ერთი სტანდარტული დიზაინის კონტეინერების დადგმა;
- კონტეინერი უნდა შეესაბამებოდეს ნარჩენების შემგროვებელი ავტომანქანის ჩატვირთვის მექანიზმს;
- კონტეინერები განთავსებული უნდა იყოს აქტიური სარგებლობის უბნებთან მაქსიმალურად ახლოს (განსაკუთრებით განსახილველი დაცული ტერიტორიების შესასვლელებთან), ვიზიტორებისთვის ხელმისაწვდომ ტერიტორიებზე. ამასთანავე კონტეინერები ორგანულად უნდა ერწყმოდეს გარემოს და არ უნდა არღვევდეს ესთეტიურ ხედს;

[3] სიტუაციური ანალიზი განხორციელდა არააქტიურ ტურისტულ სეზონზე. ცხრილში წარმოდგენილი ინფორმაცია შესაძლებელია დაკორექტირდეს ტურისტული სეზონის დაწყებამდე ადმინისტრაციის მიერ სიტუაციური ანალიზის საფუძველზე, რაც დამატებით განხულილი უნდა იყოს მუნიციპალურ სამსახურებთან

- კონტეინერების განთავსება უნდა მოხდეს სწორი რელიეფის პირობებში, მცენარეული საფარისგან მაქსიმალურად თავისუფალ უბანზე;
- კონტეინერების მაქსიმალურად დაცული უნდა იყოს გარეშე ფაქტორებისგან (მათ შორის ამინდის გავლენისგან);
- დაცული ტერიტორიების სიახლოვეს განთავსებული კონტეინერების ტექნიკური მდგომარეობა, ასევე მათი რაოდენობა უნდა მოწმდებოდეს წელიწადში ორჯერ, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ.

მოთხოვნები ადმინისტრაციის კონტეინერებისადმი სეპარირებული ნარჩენების შეგროვებისათვის:

- კონტეინერების განთავსება ვიზიტორებისთვის (მათ შორის ბავშვებისთვის) ხელმისაწვდომ ადგილებში;
- კონტეინერები კარგად უნდა იყოს ეტიკეტირებული (ნათლად უნდა იყოს მითითებული რა ტიპის ნარჩენების განთავსება უნდა მოხდეს კონკრეტულ კონტეინერში), კონტეინერში ნარჩენების სათანადო ფრაქციის სწორედ განთავსების პროცესის ხელშეწყობის მიზნით;
- კონტეინერების განთავსება და დიზაინი არ უნდა არღვევდეს ადგილმდებარეობის ვიზუალურ-ლანდშაფტურ გარემოს;
- კონტეინერების მაქსიმალურად დაცული უნდა იყოს გარეშე ფაქტორებისგან (მათ შორის ამინდის და ცხოველების გავლენისგან). ამავე დროს კონტეინერების დიზაინი მისი ადვილად დაცლის საშუალებას უნდა იძლეოდეს;
- კონტეინერების ტექნიკური მდგომარეობა, ასევე მათი რაოდენობა უნდა მოწმდებოდეს მინიმუმ წელიწადში ორჯერ, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ.

მუნიციპალური კონტეინერების და დაცული ტერიტორიების ფარგლებში გათვალისწინებული სეპარირებული ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების მაგალითები იხ. სურათებზე 9.5.1.

სურათები 9.5.1. ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების მაგალითები

მუნიციპალური კონტეინერები:

სეპარირებული შეგროვების კონტეინერები:

9.6 საინფორმაციო ნიშნები

დღეისათვის ერთ-ერთ გამოწვევას საინფორმაციო ნიშნების ნაკლებობა წარმოადგენს. ეფექტიანად ბრენდირებული და ოპტიმალურ ადგილებზე განთავსებული საინფორმაციო ნიშნები დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების უსისტემო გავრცელების პრევენციის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ბერკეტია.

საინფორმაციო ნიშნების განთავსება-განახლების პროცესში ძირითად სამიზნე ობიექტებს წარმოადგენს:

- დაცული ტერიტორიების საზღვრისპირა დასახლებების მაცხოვრებლები;
- ვიზიტორები.

მაქსიმალური ეფექტის მისაღწევად მნიშვნელოვანია, რომ საინფორმაციო ნიშნების ბრენდირება და განთავსება შესაბამის სამიზნე ობიექტებზე იყოს აქცენტირებული. ცხრილში 9.6.1. წარმოდგენილია ინფორმაცია დაცული ტერიტორიების საზღვრებში და საზღვრისპირა ადგილებში საინფორმაციო ნიშნების ეფექტიანი განაწილების შესახებ.

ცხრილი 89.6.1.

ადგილმდებარეობა	საინფორმაციო ნიშნების შინაარსი
დაცული ტერიტორიების საზღვრისპირა სოფლები, ასევე დასახლებები, საწარმოო ობიექტები, სადაც წარმოქმნილი ნარჩენები სადრენაჟე არხის მიერ შემოიტანება დაცული ტერიტორიების საზღვრებში	მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე. ნიშნები საჭიროებისამებრ წარმოდგენილი იყოს ასევე უცხოურ ენაზე
ვიზიტორთა ცენტრი	• მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე; • საინფორმაციო ნიშნები ნარჩენების სეპარირებულ შეგროვებასთან დაკავშირებით; • ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების უბანზე საინფორმაციო დაფის განთავსება, სადაც მოცემული იქნება: ○ დაცული ტერიტორიების რუკა, ნარჩენების შესაგროვებელი კონტეინერების დატანით;

	○ საინფორმაციო დაფა ნარჩენების დაშლის პერიოდების შესახებ (მაგალითი იხ. სურათზე 9.6.1.).;
ტურისტულად აქტიური ლოკაციები, მათ შორის: დაცული ტერიტორიების შესასვლელები, ფრინველებზე სამეთვალყურეო ადგილები და სხვა.	• მითითება დაცულ ტერიტორიებში მოქცევის წესებზე, ასევე ნარჩენებით გარემოს დაბინძურებაზე ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო სანქციებზე; • მითითება აღნიშნულ ლოკაციასთან არსებულ უახლოეს მუნიციპალურ კონტეინერებთან დაკავშირებით; • მითითება „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ პრინციპთან დაკავშირებით; • კარგი პრაქტიკაა ცალკეულ ლოკაციებზე კარიკატურების, სახალისო ლექსების და ფრაზების განთავსება (მაგალითები იხ. სურათებზე 9.6.2.).

გარდა ამისა, სეპარირებული ნარჩენების შეგროვების კონტეინერებს უნდა ჰქონდეთ სათანადო აღნიშვნა და წარწერა მასში განსათავსებელი ნარჩენების სახეობებთან დაკავშირფებით.

სურათი 9.6.1. საინფორმაციო დაფის მაგალითი ნარჩენების დაშლის პერიოდების შესახებ

სურათები 9.6.2. ნიშნებზე კარიკატურების და სახალისო ლექსების ასახვა

9.7 კომპოსტირება

კომპოსტირება ეს არის ბიოლოგიური პროცესი, რომელიც მიმდინარეობს ორგანული ნარჩენების, მიკროორგანიზმების, ტენისა და ჟანგბადის ურთიერთზემოქმედების შედეგად და რომლის საშუალებითაც მყარი ორგანული ნარჩენები გარდაიქმნება ჰუმუსის მსგავს პროდუქტად – კომპოსტად, რომელიც შავი, ფხვიერი მიწის სუნის მქონე ორგანულ მასას წარმოადგენს.

განსახილველ დაცულ ტერიტორიებზე კომპოსტირების პროცესი ვერ დაიგეგმება ტერიტორიის სპეციფიკიდან გამომდინარე.

9.8 ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების პროგრამები

ქობულეთის დაცულ ტერიტორიებზე ნარჩენების მართვის პროცესის მნიშვნელოვანი შემადგენელი კომპონენტი უნდა იყოს მომსახურე პერსონალის, ვიზიტორების და მიმდებარე მოსახლეობის განათლება და ინფორმირებულობის მაღალი დონის უზრუნველყოფა. ცნობიერების ამაღლების და საგანმანათლებო პროგრამამ უნდა მოიცვას შემდეგი საკითხები:

- ადმინისტრაციის თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერება ნარჩენების მართვის საკითხებზე, მიზანმიმართული სწავლებების და განხილვის გზით. ამ თვალსაზრისით რეკომენდირებულია, რომ ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთ თანამშრომელს გავლილი ჰქონდეს შესაბამისი ტრეინინგი ნარჩენების მართვის სფეროში და ფლობდეს შესაბამის სერთიფიკატს. ტრეინინგების ფარგლებში უნდა მიიღონ ცოდნა შემდეგ საკითხებზე:
    - ნარჩენების ტიპების/სახეობების შესახებ;
    - ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებულ საკანონმდებლო მოთხოვნების შესახებ;
    - ნარჩენების მართვის ეროვნული სამოქმედო გეგმის შესახებ;
    - მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმის შესახებ;
    - სახიფათო და არასახიფათო ნარჩენების მართვის პროცესის საკანონმდებლო მოთოვნების შესახებ და ა.შ.

  კოდექსის მოთხოვნების შესაბამისად, აღნიშნული პერსონალის ძირითადი მოვალეობები უნდა იყოს:
    - ნარჩენების მართვის გეგმის განახლება-კორექტირების საჭიროების დადგენა;
    - ნარჩენების მართვის გეგმის განხორციელების ორგანიზება;
    - ნარჩენების მართვის სფეროში საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულებაზე შიდა კონტროლის განხორციელება.
- ვიზიტორების ინფორმირება ნარჩენების მართვის საკითხებზე დაცული ტერიტორიების დათვალიერებამდე. მათთვის საინფორმაციო ბროშურების დარიგება, სადაც მითითებული იქნება ნარჩენების გამოსატანი მარშრუტები და მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობა);
- დაცულ ტერიტორიებზე საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზება თემების, სკოლების და მოსახლეობისათვის (წელიწადში მინიმუმ ერთხელ), ძირითად სამიზნე ობიექტებს წარმოადგენს შემდეგი დასახლებული პუნქტები: ქობულეთი, ოჩხამური, კაკუჩა, ნაკაიძეები;
- აქტიური ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე დაბინძურების მაღალი რისკების მქონე ლოკაციების სიახლოვეს არსებულ დასახლებებში, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, კერძო ობიექტებში (მათ შორის საზოგადოებრივი კვების ობიექტები და სხვა) შესაბამისი საინფორმაციო ბროშურების დარიგება;
- ნარჩენების მართვის საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებ-გვერდებზე;

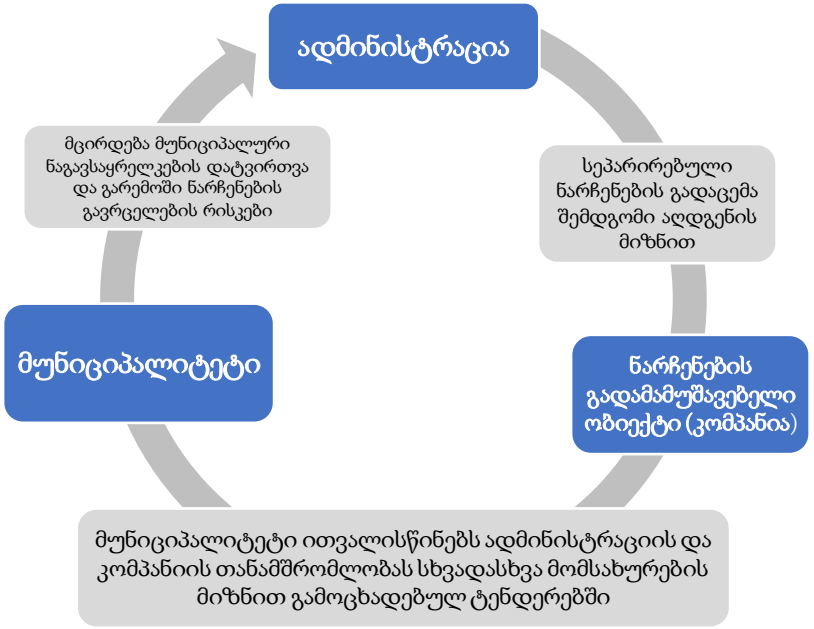
- დასუფთავების აქციების ორგანიზება, ფართო საზოგადოების წარმომადგენლების, მოხალისეების მონაწილეობით, აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ. დასუფთავების აქციების ძირითად სამიზნე ლოკაციებს ზემოთ აღნიშნული, დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე უბნები წარმოადგენს.

9.9 მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობა ნარჩენების მართვის პროცესში

ნარჩენების მართვის პროცესში მუნიციპალიტეტებთან თანამშრომლობას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს. მათ შორის მნიშვნელოვანია კოორდინაცია მუნიციპალური ნარჩენების შეგროვებისა და განთავსების პროგრამებთან. ნარჩენების მართვის პროცესში მუნიციპალიტეტთან თანამშრომლობა მოიცავს შემდეგ საკითხებს:

- **მონაწილეობა მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება-განახლების პროცესში:** ადმინისტრაციამ უნდა შეიტანოს თავისი წვლილი ქობულეთის მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავებაში. მნიშვნელოვანია, რომ წინამდებარე ნარჩენების მართვის გეგმა ინტეგრირებული იყოს მუნიციპალურ პროგრამებში. განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებს შემდეგი საკითხები:
  - პრობლემის გადაჭრის გზების მოძიება დაცული ტერიტორიების მომიჯნავედ არსებული სტიქიური ნაგავსაყრელებისათვის. შესაძლებელია შეთავაზებული იყოს ფინანსური თანამონაწილეობა (გრანტების ფარგლებში) ან საკუთარი რესურსების (ადამიანური და სატრანსპორტო) გაზიარების პრაქტიკა;
  - ჩართულობა დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე სოფლებში მუნიციპალური კონტეინერების ოპტიმალური განლაგების და რაოდენობების განსაზღვრის პროცესში. მნიშვნელოვანია, რომ კონტეინერების განლაგების და რაოდენობების განსაზღვრისას გათვალისწინებული იყოს ვიზიტორების გადაადგილების ძირითადი მარშრუტები სეზონურ ჭრილში;
  - ჩართულობა დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე სოფლებში მუნიციპალური კონტეინერების ოპტიმალურიდი დიზაინის შერჩევის პროცესში. ზოგიერთ უბანზე შესაძლებელია საჭირო იყოს დამატებითი უსაფრთხოების ზომების მიღება გარეშე ფაქტორების შემოქმედების და ნარჩენების უსისტემო გავრცელების პრევენციის მიზნით;
  - ჩართულობა მუნიციპალური კონტეინერების განტვირთვის პერიოდულობის განსაზღვრის პროცესში. გათვალისწინენბული უნდა იყოს ვიზიტორების გადაადგილების ძირითადი მარშრუტები და ტურისტული სეზონურობა;
- **კოორდინაცია ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების პროგრამების ფარგლებში:** ადმინისტრაციასა და მუნიციპალიტეტებს შორის შესაძლებელია უზრუნველყოფილ იქნას მკაფიო შეხების წერტილები ეკოგანათლების და ცნობიერების ამაღლების პროგრამების ფარლებში. შესაძლებელია დაიგეგმოს და განხორციელდეს ერთობლივი საგანმანათლებლო ტრეინინგები დაცული ტერიტორიების მომიჯნავედ არსებულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. ხელი შეეწყოს შესაბამისი ბროშურების გავრცელებას. ასევე მნიშვნელოვანია მჭიდრო კოორდინაცია და თანამშრომლობა პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში.
- **კოორდინაცია ნარჩენების აღდგენის პროცესში.** პერსპექტივაში შესაძლებელია შეიკრას ძალზედ სასარგებლო და ეფექტური ჯაჭვი ადმინისტრაციას, მუნიციპალიტეტებსა და რეგიონში მოქმედ ნარჩენების გადამამუშავებელ ობიექტებს შორის. საკითხთან დაკავშირებით საჭიროა ეფექტური კომუნიკაცია მუნიციპალურ შესაბამის სამსახურებთან, რომ უზრუნველყოფილი იყოს ასეთი ობიექტების მხარდაჭერა. თანამშრომლობის მიახლოებითი მაგალითი მოცემულია დიაგრამაზე 8.9.1.

დიაგრამა 8.9.1.

9.10 ადამიანური და ტექნიკური რესურსი

ადგილზე ჩატარებული სიტუაციური ანალიზის მიხედვით (მათ შორის დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციის თანამშრომლების გამოკითხვის შედეგებით) დღეისათვის ადამიანური რესურსების და ტექნიკური აღჭურვილობის განსაკუთრებული ნაკლებობა არ აღინიშნება. არსებული რესურსების (იგულისხმება ადამიანური რესურსები და სატრანსპორტო საშუალებები) მნიშვნელოვანი გაუმჯობესების საჭიროება ასევე არ დგას ნარჩენების მართვის პროცესის გაუმჯობესება-დახვეწის პროცესის საწყის ეტაპებზეც.

თუმცა შემდგომში, ნარჩენების სეპარირებული შეგროვების პარალელურად საჭირო იქნება მინიმუმ 1 პერსონალის დამატება, რომელიც ძირითადი კომპეტენცია ნარჩენების მართვის პროცესს მოიცავს. ასევე საჭირო იქნება შესაბამისი ტექნიკური მონაცემების მქონე სატრანსპორტო საშუალების გამოყოფა, რომლის საშუალებით მოხდება პერიოდული დასუფთავების აქციების ფარგლებში ნარჩენების გამოტანა ან სეპარირებული ნარჩენების ტრანსპორტირება.

10 ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა

მიზანი	ამოცანა	აქტივობა	განხორციელების პერიოდი, წელი[4]	აქტივობის ინდიკატორი	პასუხისმგებელი	მიახლოებითი ხარჯები		დაფინანსების წყარო
						ერთჯერადი ხარჯი, ლ	ხარჯი, ლ/წელ	
დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების მართვის ისეთი მექანიზმის დანერგვა, რომელიც უზრუნველყოფს დაცულ ტერიტორიაზე ნარჩენების წარმოქმნის	1. დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ეფექტიანი ღონისძიებების დანერგვა	1.1. ინფრასტრუქტურული პროექტებისთვის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება და შეთანხმება ადმინისტრაციასთან. საკითხი ასახული უნდა იყოს მათთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში.	ხელშეკრულების გაფორმების ან განახლების პროცესში	ყოველ პროექტზე ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმა	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-
		1.2. კონტრაქტორების/ ინვესტორების კონტროლი, მათი ინდივიდუალურ ნარჩენების მართვის გეგმების შესრულების მიმართულებით	წელიწადში ორჯერ და პროექტის დასრულების შემდგომ	კონტროლი საქმიანობის დაწყების და დასრულების პროცესში	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-
		1.3. ვიზიტორთა ცენტრში სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი გამოყენების ინვენტარის შეთავაზება	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრში, შესაბამის სტენდებზე წარმოდგენილია სხვადასხვა სახის ფასიანი მრავალჯერადი	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	1000 (შესაძლებელია ფინანსური სარგებელი)	დაცული ტერიტორიების სააგენტო

[4] გეგმა ცოცხალი დოკუმენტია და ცალკეული აქტივობების განხორციელების ვადები შესაძლებელია დაკორექტირდეს ადგილობრივი ადმინისტრაციის და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს შეხედულებისამებრ, არსებული რესურსების გათვალისწინებით, რაც საჭიროებისამებრ დამატებით უნდა შეთანხმდეს შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან.

				გამოყენების ინვენტარი, რაც ხელმისაწვდომია ვიზიტორებისთვის				
		1.4. ადგილობრივი და ცენტრალიზებული შესყიდვების განხორციელება ე.წ. „მწვანე შესყიდვების“ პრინციპით (იხ. პარაგრაფი 9.1.).	2025-2026	ადმინისტრაციის ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების შემცირებული წილი. „მწვანე შესყიდვების“ პრინციპი ასახულია მომწოდებელ კონტრაქტორებთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში ან სატენდერო დოკუმენტაციებში	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-
	2. ნარჩენების შეგროვების ეფექტიანი ღონისძიებების დანერგვა	2.1. ეფექტიანი კომუნიკაცია ქობულეთის მუნიციპალიტეტთან, მათ შორის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება/განახლების პროცესში.	მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავება-განახლების პროცესში	მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმებში გათვალისწინებულია ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმის ძირითადი პრინციპები. განხილვებში ადმინისტრაციის მონაწილეობა დასტურდება საჯარო განხილვის სხდომის ოქმებით	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-

		2.2. მუნიციპალური კონტეინერების განახლება. ოპტიმალური განლაგება. მათ შორის ნარჩენების შეგროვების დანერგვა ქობულეთის დაცული ტერიტორიების მომიჯნავე დასახლებებში	უნდა გადაწყდეს მუნიციპალიტეტთან კონსულტაციების საფუძველზე	ადმინისტრაციას აქვს ეფექტიანი კომუნიკაცია მუნიციპალიტეტის დასუფთავების სამსახურებთან.	ქობულეთის მუნიციპალიტეტების მერია, ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ჩართულობით	-	-	-
		2.3. ადმინისტრაციის შენობასთან სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვის მიზნით კონტეინერების და საინფორმაციო ნიშნების განახლება	2025-2026	ადმინისტრაციული შენობის ფარგლებში ნარჩენების შეგროვება ხდება 2 ნაკადად - მშრალი და სველი ნარჩენები	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	1000	500	დაცული ტერიტორიების სააგენტო / დონორი ორგანიზაციები

		2.4. ადმინისტრაციის შენობასთან სრული სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის დანერგვის მიზნით კონტეინერების და საინფორმაციო ნიშნების განახლება	2030	ნარჩენების შეგროვება ხდება ნაკადების მიხედვით. შესაბამის ლოკაციებზე განთავსებულია შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნები, პარაგრაფი 9.2.ში წარმოდგეილი რეკომენდაციების შესაბამისად.	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	5000	500	დაცული ტერიტორიების სააგენტო / დონორი ორგანიზაციები
		2.5. მუნიციპალიტეტის შესაბამის სამსახურებთან კომუნიკაცია პრიორიტეტულ ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლების მიზნით;	2025 წლიდან აქტიური სეზონების დაწყებამდე	არსებობს მუნიციპალიტეტების შესაბამის სამსახურებსა და ადმინისტრაციას შორის შეხვედრების ამსახველი ოქმები	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია, მუნიციპალიტეტის ჩართულობით	-	-	-
		2.6. ნარჩენების შესაგროვებელი საკუთარი ინვენტარის შეფასება და საჭიროების მიხედვით პრიორიტეტულ	2025 წლიდან აქტიური სეზონების დაწყებამდე	პრიორიტეტულ ლოკაციებზე არსებობს საკმარისი რაოდენობის ურნები	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	500	-

		ლოკაციებზე ნარჩენების შესაგროვებელი ურნების დამატება-განახლება-წესრიგში მოყვანა;						
		2.7. ვიზიტორთა ცენტრში დაინერგება ინფორმაციის მიწოდების პრაქტიკა ტურისტული ჯგუფებისთვის, რომლის შინაარსი უნდა იყოს: ინფორმირება პრინციპის „გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ აუცილებლობის შესახებ; ინფორმირება მუნიციპალური კონტეინერების ადგილმდებარეობების შესახებ; ინფორმირება სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის და მნიშვნელობის შესახებ.	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრში არსებობს შესაბამისი საპრეზენტაციო მასალა, ბროშურები და სხვა, რაც საჭიროა ვიზიტორებისთვის ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკის და ამ პროცესებში მათი ვალდებულებების გაცნობის მიზნით.	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-
		2.8. დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების მასშტაბური დასუფთავება და ნარჩენების შეგროვება. დასუფთავების აქციაში ჩართული იქნებიან მოხალისეები (მოსწავლეები, სტუდენტები და სხვა);	წელიწადში ორჯერ (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ)	მგრძნობიარე მონაკვეთების ფარგლებში შემცირებულია ნარჩენებით დაბინძურების რისკები.	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია მუნიციპალიტეტის ჩართულობით	-	2000	დაცული ტერიტორიების სააგენტო

		2.9. სახიფათო ნარჩენების განცალკევებით შეგროვების პრაქტიკის დანერგვა	2025-2026	ადმინისტრაციის შენობაში არსებობს სახიფათო ნარცენების შესაგროვებელი კუთხე	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები
	3. სეპარირებული ნარჩენების საბოლოო განთავსება-აღდგენის ღონისძიებების გატარება საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად	3.1. კონტრაქტორების მოძიება და მათთან ხელშეკრულებების გაფორმება სეპარირებული ნარჩენების გატანა-აღდგენასთან დაკავშირებით	2030	კონტრაქტორებთან გაფორმებული ხელშეკრულების არსებობა	სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო		დამოკიდებულია კონტრაქტორი კომპანიის მოთხოვნებზე (შესაძლებელია ფინანსური სარგებელი)	დაცული ტერიტორიების სააგენტო
ვიზიტორების და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლება.	4. ეკოგანათლება და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებები ნარჩენების მართვის საკითხებზე	4.1.დაცული ტერიტორიების თანამშრომლების შესაძლებლობების გაძლიერება ტრენინგის გზით - ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთ თანამშრომელს გავლილი ჰქონდეს შესაბამისი ტრენინგი ნარჩენების მართვის სფეროში და ფლობდეს შესაბამის სერთიფიკატს	2025-2026	ადმინისტრაციის მინიმუმ ერთი თანამშრომელი ფლობს გარემოსდაცვითი მმართველის სერთიფიკატს	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	1500	-	-
		4.2. ვიზიტორების ინფორმირება ნარჩენების მართვის საკითხებზე დაცული ტერიტორიების დათვალიერებამდე.	2025-2026	ვიზიტორთა ცენტრში არსებობს შესაბამისი საპრეზენტაციო მასალა, ვიდეორგოლები, ბროშურები და	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია/დაცული ტერიტორიების სააგენტო	-	-	-

				სხვა, რაც საჭიროა ვიზიტორებისთვის ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკის და ამ პროცესებში მათი ვალდებულებების გაცნობის მიზნით.				
		4.3. ვიზიტორების ჩართვა და სწავლება პარკის ტერიტორიაზე დანერგილი ნარჩენების მართვის პროცესის სხვადასხვა ეტაპებზე,	2025-2026	ვიზიტორების წლიური რაოდენობის მინიმუმ 5%-ს გავლილი აქვს შესაბამისი სწავლება და ჩართული იყო სხვადასხვა აქტივობებში	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-
		4.4. დაცულ ტერიტორიებზე საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზება სკოლების და მოსახლეობისათვის	2025 წლიდან, წელიწადში მინიმუმ ერთხელ	წელიწადში მინიმუმ ერთხელ ჩატარებულია საგანმანათლებლო ტურები	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია, მუნიციპალიტეტთან თანამშრომლობით	-	-	-
		4.5. ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე დაბინძურების მაღალი რისკების მქონე ლოკაციების სიახლოვეს არსებულ დასახლებებში, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, კერძო ობიექტებში (მათ შორის საზოგადოებრივი კვების ობიექტები და სხვა) შესაბამისი საინფორმაციო ბროშურების დარიგება;	2025 წლიდან, აქტიური ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე	შესაბამის ადგილებში დარიგებულია საინფორმაციო ბროშურები	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-

		4.6. ნარჩენების მართვის საკითხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებ-გვერდებზე;	2025	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებ-გვერდებზე განთავსებულია შესაბამისი ინფორმაცია	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-
		4.7. დასუფთავების აქციების ორგანიზება, ფართო საზოგადოების წარმომადგენლების, მოხალისეების მონაწილეობით	2025 წლიდან, აქტიური ეკოტურისტული სეზონის დაწყებამდე და დასრულების შემდგომ	დასუფთავების აქციების ორგანიზება, წელიწადში ორჯერ	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	1000	დაცული ტერიტორიების სააგენტო
		4.8. დაცული ტრიტორიების და საზღვრისპირა მგრძნობიარე უბნების აღჭურვა შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით	2025-2026	მგრძნობიარე უბნები აღჭურვილია შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	5000	-	დაცული ტერიტორიების სააგენტო /დონორი ორგანიზაციები
	5. ნარჩენების შესახებ მონაცემებისა და ინფორმაციის სისტემის დანერგვა	5.1. წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ მონაცემების შეგროვება	2025-2026	ადმინისტრაციას გააჩნია მონაცემები ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	-	-	-

11 ნარჩენების მართვის სისტემის მონიტორინგი და ანგარიშგება

ნარჩენების მართვის გეგმის ეფექტიანად რეალიზებისათვის მნიშვნელოვანია მონიტორინგის სისტემის დანერგვა. ნარჩენების მართვის სისტემის ეფექტიანობის მონიტორინგმა უნდა მოიცვას შემდეგი საკითხები:

- დაცული ტერიტორიების მოსაზღვრე ისტორიულად დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე უბნების შემოწმება წელიწადში მინიმუმ ორჯერ;
- ნარჩენების მართვის დადგენილი წესებისა და მოთხოვნების შესრულების მონიტორინგი;
- ნარჩენების კონტეინერების ეფექტიანობის შეფასება აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე;
- კონტეინერების მდგომარეობის შეფასება და დაზიანებული კონტეინერების მაქსიმალურად სწრაფად გამოცვლა (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიური სეზონზე);
- კონტეინერების ადგილმდებარეობის შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში ცვლილება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიური სეზონზე);
- კონტეინერების რაოდენობების შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში დამატება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე და კვირაში ერთჯერ აქტიური სეზონზე);
- ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული საინფორმაციო ნიშნების მუდმივი მონიტორინგი და საჭიროებისამებრ, მათი შეკეთება/გამოცვლა/დამატება (აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებამდე).

წელიწადში ერთჯერ უნდა მოხდეს ნარჩენების მართვის სისტემის ეფექტურობის შეფასება და საჭიროების მიხედვით მისი კორექტირება. ნარჩენების მართვის გეგმის კორექტირებული ვერსია უნდა შეთანხმდეს სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთან“ და საჭიროების შემთხვევაში განხილული უნდა იყოს მუნიციპალიტეტების შესაბამის სამსახურებთან.

12 ძირითადი რეკომენდაციები

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადების ფარგლებში შემუშავებულია შემდეგი ძირითადი რეკომენდაციები:

- დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების პრევენციის და შემცირების ეფექტური ღონისძიებების გატარება, რაც ძირითადად გულისხმობს კონტრაქტორებთან და ინვესტორებთან გაფორმებულ ხელშეკრულებებში საკითხის გათვალისწინებას, ვიზიტორებისთვის ფასიანი მრავალჯერადი ინვენტარის შეთავაზების პრაქტიკის დანერგვას, ე.წ. მწვანე შესწყიდვების პრინციპის დანერგვას;
- ნარჩენების შეგროვების ეფექტიანი ღონისძიებების გატარება, რაც გულისხმობს მუნიციპალური ნარჩენების მართვის გეგმების შემუშავების პროცესში აქტიურ ჩართულობას, მუნიციპალური კონტეინერების განახლების პროცესში მუნიციპალიტეტთან მჭიდრო კომუნიკაციას, ადმინისტრაციის შენობასთან სეპარირებული შეგროვების პრაქტიკის ეტაპობრივ დანერგვას, ნარჩენების წარმოქმნის მხრივ პრიორიტეტული ლოკაციების განსაზღვრას და ნარჩენების გამოტანის ეფექტური მარშრუტების შერჩევას, დაცული ტერიტორიების მგრძნობიარე მონაკვეთების და ასევე მიმდებარე ტერიტორიების პერიოდულ დასუფთავებას, სახიფათო ნარჩენების განცალკევებით შეგროვების პრაქტიკის დანერგვას;
- კონტრაქტორების მოძიება და მათთან ხელშეკრულებების გაფორმება სეპარირებული ნარჩენების გატანა-აღდგენასთან დაკავშირებით;
- ეკოგანათლებას და ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებების გატარებას, რაც გულისხმობს თანამშრომლების პერიოდულ ტრეინინგებს და ვიზიტორების სათანადო ინფორმირებას, საგანმანათლებლო სპეციალური ტურების ორგანიზებას თემების,

სკოლების და მოსახლეობისათვის, საინფორმაციო ბროშურების პერიოდულ დარიგებას, პარკის ტერიტორიის და მისი საზღვრისპირა მგრძნობიარე უბნების აღჭურვას შესაბამისი საინფორმაციო ნიშნებით და ბანერებით;

- ნარჩენების შესახებ მონაცემებისა და ინფორმაციის სისტემის დანერგვა, რაც გულისხმობს წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობისა და შემადგენლობის შესახებ მონაცემების შეგროვებას და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას.

13 დანართები

დანართი 1. - სამუშაო შეხვედრის ოქმი

ოქმი

3.06.2024

სამუშაო შეხვედრა ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმასთან დაკავშირებით

2024 წლის 3 ივნისს გაიმართა სამუშაო შეხვედრა ქობულეთის ნარჩენების მართვის გეგმასთან დაკავშირებით.

შეხვედრას ესწრებოდა სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს წარმომადგენლები, შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (SIDA) წარმომადგენლები, ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის თანამშრომლები, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს თანამშრომლები, ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლები, ეკოტურიზმის მდგრადი განვითარებისათვის გენერალური გეგმის პროექტის ავტორი კომპანიის (შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“) თანამშრომლები და სხვა. შეხვედრის დროს მიმდინარეობა აუდიო-ვიდეო ჩაწერა.

შეხვედრა გახსნა დაცული ტერიტორიების სააგენტოს დაგეგმვისა და განვითარების სამსახურის უფროსმა, ქალბატონმა ნატა სულთანიშვილმა. მან ყურადღება გაამახვილა ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავების მნიშვნელობაზე, რაც დაცული ტერიტორიების შენარჩუნებისა და დაცვის მიზნებს ემსახურება. ქალბატონმა ნატამ ხაზი გაუსვა ეროვნულ პარკში ნარჩენების მართვის საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვის აუცილებლობას.

შეკრებილ საზოგადოებას ნარჩენების მართვის გეგმის საპრეზენტაციო მასალა გააცნო შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“-ს თანამშრომელმა გიორგი ბჟალავამ. მიმოხილული იქნა ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადების მიზნები და ამოცანები, სამუშაო პროცესი და მეთოდოლოგია. ხაზი გაესვა, რომ ნარჩენების მართვის გეგმა მომზადებულია ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა და 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის, ასევე საქართველოს კანონის „ნარჩენების მართვის კოდექსი“-ს მოთხოვნების შესაბამისად.

პრეზენტაციის პროცესში წარმოდგენილი იქნა ეროვნული პარკის ადმინისტრაციას დაქვემდებარებული დაცული ტერიტორიების ფარგლებში ნარჩენების მართვის არსებული პრაქტიკა. განხილული იქნა კომპეტენციები ნარჩენების მართვის პროცესში. რაც მთავარია ყურადღება დაეთმო ამ თვალსაზრისით სამიზნე დაცულ ტერიტორიებზე არსებულ პრობლემებსა და გამოწვევებს. დამსწრე საზოგადოებას მიეწოდა ინფორმაცია ნარჩენებით დაბინძურებული ან დაბინძურების მაღალი რისკის მქონე ლოკაციების შესახებ. შემოთავაზებული იქნა არსებული პრობლემების გამოსწორების გზები, ნარჩენების მართვის სხვადასხვა ალტერნატივები. დასკვნით ნაწილში ყურადღება გამახვილდა ნარჩენების მართვის შემოთავაზებულ ღონისძებებზე, მათ შორის ნარჩენების პრევენციის, შემცირების, ტრანსპორტირების, საბოლოო განთავსების ან აღდგენის მიმართულებით. დისკუსიის რეჟიმში წარიმართა საუბარი ნარჩენების მართვის პროცესში დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის და თვითმმართველი ერთეულების კომპეტენციების შესახებ.

დასასრულს მომხსენებელმა მადლობა გადაუხადა დამსწრე საზოგადოებას და კიდევ ერთხელ ხაზი გაუსვა მათი მხრიდან შესაბამისი შენიშვნების, რეკომენდაციების და მოსაზრებების წარმოდგენის მნიშვნელობას ნარჩენების მართვის გეგმის შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით.

პრეზენტაციის დასრულების შემდგომ შეხვედრა გადავიდა კითხვა-პასუხის რეჟიმში.

საჯარო განხილვის პროცესში დასმული კითხვების, შემოსული შენიშვნებისა და წინადადებების შესახებ ინფორმაცია მოცემულია ქვემოთ.

ინფორმაცია სამუშაო შეხვედრების დროს დასმული კითხვების, შემოსული შენიშვნებისა და წინადადებების შესახებ

№	შეკითხვა/შენიშვნა/წინადადება	პასუხი/რეაგირება
2024 წლის 3 ივნისს გამართული ონლაინ სამუშაო შეხვედრა:		
1.	აუცილებელია დოკუმენტში წარმოდგენილი იყოს დამატებითი პარაგრაფი, სადაც მოცემული იქნება ნარჩენების მართვის პროცესში გასატარებელი ძირითადი სარეკომენდაციო ღონისძიებები	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 12.
2.	დაცული ტერიტორიების მიმდებარე მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების მიერ საჭიროა მომზადდეს საინფორმაციო ბეჭდური მასალა. ეს საკითხი წარმოდგენილი უნდა იყოს დოკუმენტში.	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 9.8. ასევე 10 ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა (პარაგრაფი 10)
3.	დაცული ტერიტორიების მომიჯნავედ მდ. ტოგონიში ჩაედინება კანალიზაცია და ასევე ხვდება მყარი ნარჩენები. 2 წლის წინ დაცული ტერიტორიებიდან 50 მ დისტანციაზე მოხდა არხის გაწმენდა. სასურველია ეს საკითხი აისახოს დოკუმენტში.	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 6.4.1.
4.	დოკუმენტში აღნიშნულია, რომ ადმინისტრაციის ფარგლებში წარმოიქმნება ნავთობპროდუქტების შემცველი ნარჩენები. მსგავსი ტიპის ნარჩენს ადმინისტრაცია არ წარმოქმნის.	შენიშვნა მისაღებია, რომ ნორმალურ რეჟიმში ადგილზე არ წარმოიქმნება ასეთი ნარჩენი. თუმცა თუნდაც მცირე მასშტაბის სამღებრო სამუშაოების ან სხვა სახის სარემონტო სამუშაოების ჩატარებას თან სდევს ასეთი ნარჩენების წარმოქმნა და ჩვენი აზრით ჯობია რომ ეს ცანაწერი დარჩეს. თუმცა დოკუმენტში დაზუსტებული იქნა აღნიშნული საკითხი
2024 წლის 13 ივნისს გამართული სამუშაო შეხვედრა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ნარჩენებისა და ქიმიური ნივთიერებების მართვის დეპარტამენტის თანამშრომლებთან (შენიშვნების ნაწილი წინასწარ მოწოდებული იქნა ელექტრონული ფორმით):		
5.	ნარჩენების მართვის გეგმის პროექტი შესაბამისობაში უნდა იყოს ნარჩენების მართვის კოდექსისა და ნარჩენების მართვის ეროვნული სტრატეგიის (2016-2030) და ეროვნული სამოქმედო გეგმის (2022-2026) მოთხოვნებთან.	დოკუმენტის მომზადების პროცესში შეძლებისდაგვარად გათვალისწინებული იქნა აღნიშნული დოკუმენტების მოთხოვნები. მათ შორის ნარჩენების კლასიფიკაცია მოხდა აღნიშნული დოკუმენტების შესაბამისად. ასევე გათვალისწინებული იქნა დოკუმენტში წარმოდგენილი მოთხოვნები ნარჩენების მართვის სხვადასხვა ეტაპზე.
6.	მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, რომ ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ნარჩენების მართვის გეგმა არ აღემატებოდეს ნარჩენების მართვის ეროვნულ სამოქმედო გეგმის 5 წლიან ვადას.	შენიშვნა გათვალისწინებულია იხ. დპარაგრაფი 4.
7.	ნარჩენების მართვის გეგმაში მოცემული უნდა იქნას ნარჩენების მართვასთან დაკავშირებული კონკრეტული ქმედებები შესრულების ვადების მითითებით. ასევე, წარმოდგენილი უნდა იყოს კონკრეტული ქმედებები ვიზიტორთა მხრიდან ნარჩენებით გარემოს დაბინძურების პრევენციის (კონტეინერებით უზრუნველყოფა, საინფორმაციო დაფა/აბრა და სხვ.) ღონისძიებების შესახებ.	აღნიშნული საკითხები განხილულია შემდეგ პარაგრაფებში: 9 და 10.

8.	გეგმის პროექტის თანახმად, დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის არსებული პრაქტიკიდან გამომდინარე მშენებლობა-ოპერირების პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის ვალდებულება (მათ შორის ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების მომზადება და საჭიროების შემთხვევაში გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმება) დაეკისრება. ამასთან დაკავშირებით, გაცნობებთ, რომ ნარჩენების მართვის კოდექსის მე-7 მუხლის მე-4 პუნქტის თანახმად, ნარჩენების წარმომქმნელი და ნარჩენების მფლობელი ვალდებული არიან, ნარჩენები თავად დაამუშაონ ან შეგროვების, ტრანსპორტირებისა და დამუშავების მიზნით გადასცენ შესაბამისი უფლების მქონე პირებს ამ კოდექსისა და საქართველოს სხვა საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტების შესაბამისად.	შენიშვნა გათვალისწინებულია ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმების მომზადების საკითხი დარეგულირდება სააგენტოს და ინვესტორს/ მშენებელ კომპანიას შორის გაფორმებული შიდა ხელშეკრულების საფუძველზე. ნებისმიერ შემთხვევაში ინდივიდუალური ნარჩენების მართვის გეგმის სამინისტროსთან შეთანხმება მოხდება სსიპ „დაცული ტერიტორიების სააგენტო“-ს სახელით.
9.	ნარჩენების მართვის კოდექსის და შესაბამისი ევრორეგულაციის თანახმად ნარჩენების მართვა ხორციელდება 4 ძირითადი პრინციპის შესაბამისად: „უსაფრთხოების წინასწარი ზომების მიღების პრინციპი“, „დამბინძურებელი იხდის“ „სიახლოვის პრინციპი“ და „თვითუზრუნველყოფის პრინციპი“. ხოლო, პროექტში მითითებული პრინციპი - კანონმდებლობით განსაზღვრული არ არის.	„გამოგაქვს ის რაც შეგაქვს“ ტერმინი რაიმე პირდაპირ კავშირიში არ არის ნარჩენების მართვის კოდექსის და შესაბამისი ევრორეგულაციის ძირითად პრინციპებთან. ეს ტერმინი ხშირად გხვდება სხვა ანალოგიური ობიექტებისთვის მომზადებულ ნარჩენების მართვის გეგმებში. ტერმინი უბრალოდ მიანიშნებს, რომ ვიზიტორების მიერ მოხდება საკუთარი ნარჩენების გამოტანა და არ მოხდება დაცული ტერიტორიების საზღვრებში ნარჩენების შესაგროვებელი ინფრასტრუქტურის განთავსება.
10.	საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 29 მარტი No144 „ნარჩენების შეგროვების, ტრანსპორტირების, წინასწარი დამუშავებისა და დროებითი შენახვის რეგისტრაციის წესისა და პირობების შესახებ“ დადგენილების თანახმად, ნარჩენების შეგროვება/ტრანსპორტირება, დასაწყობება და წინასწარი დამუშავება რეგისტრაციას დაქვემდებარებულ საქმიანობას წარმოადგენს. რეგისტრაცია ხორციელდება ნარჩენების მართვის ელექტრონულ სისტემაში (www.wms.mepa.gov.ge), შესაბამისად თუ თქვენს მიერ წარმოდგენილი კონტრაქტორი შპს „დიომინე“ ახორციელებს საველე ინფრასტრუქტურის მშენებლობას ქობულეთის დაცულ ტერიტორიაზე და ახორციელებს ზემოაღნიშნული საქმიანობებიდან ერთერთს, საჭიროებს შესაბამისი რეგისტრაციის მიღებას.	იმ შემთვხვევაში თუ მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად „დიომინე“-ს საქმიანობა დაექვემდებარება ნარჩენების მართვის გეგმის მომზადებას და სამინისტროსთან შეთანხმებას, მისი რეგისტრაცია ხორციელდება ნარჩენების მართვის ელექტრონულ სისტემაში.
11.	დოკუმენტში წარმოდგენილი უნდა იყოს ნარჩენების კოდები და მათი განთავსების/აღდგენის კოდები	ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში წარმოქმნილი ნარჩენების კოდები, ასევე განთავსების/აღდგენის კოდები მოცემულია ცხრილებში 6.1.1. და 9.4.1.
12.	დოკუმენტში წარმოდგენილი უნდა იყოს იმ სავარაუდო კომპანიების ჩამონათვალი, რომლებსაც გადაეცემა ნარჩენები შემდგომი აღდგენა-განთავსების მიზნით.	შენიშვნა გათვალისწინებულია. იხ. პარაგრაფი 9.4., ცხრილი 9.4.1.